

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ

BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

januar – juni 2008.

Jedinica za ekonomska istraživanja

Septembar 2008

■ SADRŽAJ:

I. REALNI SEKTOR	11
Bruto društveni proizvod u 2007. godini	11
Industrijska proizvodnja	12
Građevinarstvo	13
Tržište rada u BiH	14
Zaposlenost	14
Nezaposlenost	15
Plate	16
Penzije	17
II. JAVNE FINANSIJE – FISKALNI RAZVOJI	19
Indirektni porezi	19
Direktni porezi	21
III. CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR	23
Cijene	23
Razvoj monetarnog sektora u BiH	25
Bankarski sektor u BiH	27
Tržište kapitala	30
Berze u BiH	30
Indeksi	31
Ukupan promet	32
IV. VANJSKI SEKTOR	35
Robna razmjena BiH sa svijetom	36
Struktura robne razmjene po proizvodima	37
Struktura robne razmjene po zemljama	40
Strane direktne investicije	42
PRILOZI	45

PRILOZI :

- Tabela 1:** Industrijska proizvodnja u FBiH
- Tabela 2:** Industrijska proizvodnja u RS
- Tabela 3:** Realni sektor - industrija i usluge
- Tabela 4:** Poslovanje u trgovini na malo i ugostiteljstvu
- Tabela 5:** Tržište rada
- Tabela 6:** Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)
- Tabela 7:** Indeks potrošačkih cijena (CPI)
- Tabela 8:** Rast i sektorska struktura kredita (kraj perioda)
- Tabela 9:** Rast i sektorska struktura depozita (kraj perioda)
- Tabela 10:** Kamatne stope u BiH (prosjeak perioda)
- Tabela 11:** Berze u BiH (kraj perioda)
- Tabela 12:** Uvoz i izvoz dobara u BiH klasifikovani prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)
- Tabela 13:** Glavni trgovinski partneri BiH
-

Lista skraćenica:

ARS	- Anketa o radnoj snazi	PB	- Platni bilans
BD	- Brčko Distrikt	PDV	- Porez na dodanu vrijednost
BDP	- Bruto domaći proizvod	PIF	- Privatizacijski investicijski fond
BDV	- Bruto dodana vrijednost	PJI	- Program javnih investicija
BHAS	- Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	RS	- Republika Srpska
BIFX	- Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASE	- Sarajevska berza
BiH	- Bosna i Hercegovina	SASX-10	- Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BLSE	- Banjalučka berza	SB	- Svjetska banka
CBBiH	- Centralna banka Bosne i Hercegovine	SEE	- Jugoistočna Evropa
CEFTA	- Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SIPA	- Državna agencija za istrage i zaštitu
CPI	- Indeks potrošačkih cijena	SMTK	- Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
DOB	- Dokument okvirnog budžeta	SOR	- Srednjoročni okvir rashoda
DSU	- Direktna strana ulaganja	SRS	- Srednjoročna razvojna strategija
EBRD	- Evropska banka za obnovu i razvoj	SSP	- Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EC	- Evropska komisija	SST	- Sporazum o slobodnoj trgovini
ERS-10	- Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	SVF	- Statistika vladinih finansija
EU	- Evropska unija	UIO	- Uprava za indirektno oporezivanje BiH
FBiH	- Federacija Bosne i Hercegovine	USAID	- Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj
FIRS	- Indeks investicijskih fondova RS	P1 2008	- prva polovina 2008. godine
FISIM	- Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K1 2008	- prvi kvartal 2008. godine
JR UIO	- Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	M0	- Rezervni novac
KM	- Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	M1	- Transakcijski novac
MMF	- Međunarodni monetarni fond	M2	- Novac u širem smislu
MVTEO	- Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	QM	- Kvazi novac
OMA	- Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	mKM	- milioni KM
OR	- Obavezne rezerve	g /g	- stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	- stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine

GLAVNI EKONOMSKI POKAZATELJI U BIH - godišnji pokazatelji

	2004.	2005.	2006.	2007.
Nominalni BDP BIH (u milionima KM)	15.786	16.928	19.121	21.641
Nominalna stopa rasta (u %)	8,8%	7,2%	13,0%	13,2%
Realna stopa rasta (u %)	6,3%	3,9%	6,9%	6,8%
Stanovništvo (hiljade)	3.843	3.844	3.855	3.865*
BDP per capita (u KM)	4.108	4.404	4.960	5.599*
Broj nezaposlenih u BIH (u hiljadama)	473	508	516	527
Prosječne neto plate u BIH (u KM)	505	534	575	645
CPI (indeks potrošačkih cijena)	-	-	6,1%	1,5%
Konsolidirani budžet BIH **				
	(u % BDP)			
Prihodi	40,4%	42,1%	44,9%	45,4%
Rashodi	38,8%	39,6%	42,0%	40,7%
Saldo	1,6%	2,4%	2,9%	1,3%
Vanjski javni dug	25,5%	25,6%	21,3%	18,0%
Novac i krediti**				
	(u % BDP)			
Novac u širem smislu (M2)	43,3%	47,7%	52,7%	56,6%
Kreditiranje privatnog sektora	37,3%	44,3%	48,3%	54,7%
Platni bilans**				
Saldo tekućeg računa u milionima KM	-2.579	-3.042	-1.597	-2.740
U % BDP-a	-16,3%	-18,0%	-8,4%	-12,7%
Trgovinski bilans**				
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	4.641	5.538	7.019	7.944
(stopa rasta u %)	22,4%	19,3%	26,7%	13,2%
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	11.156	12.503	12.700	14.974
(stopa rasta u %)	7,3%	12,1%	1,6%	17,9%
Bilans roba i usluga (u % BDP-a)	-41,3%	-41,1%	-29,7%	-32,5%
Bruto devizne rezerve**				
U milionima KM	3.479,0	4.224,5	5.451,7	6.698,5
U mjesecima uvoza roba i usluga	4,1	4,5	5,7	5,8
Servisiranje vanjskog javnog duga				
U milionima KM	227	230	270	239
U % izvoza roba i usluga	4,9%	4,2%	3,8%	3,0%

* Procjena DEP

** Izvor: Centralna banka BiH za prihode, troškove i neto kreditiranje, kao i platni bilans; Ministarstvo finansija i trezora BiH za vanjski javni dug i njegovo servisiranje.

GLAVNI EKONOMSKI POKAZATELJI U BiH - prvo polugodište

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Realni sektor					
Industrijska proizvodnja BiH - rast fizičkog obima (1)	-	6,1%	7,9%	9,1%	5,8%
Prerađivačka industrija BiH - rast fizičkog obima (1)	-	8,6%	6,8%	16,2%	4,0%
Broj nezaposlenih u BiH - prosjek (u hiljadama)	465	500	513	533	504
Prosječne neto plate u BiH - prosjek (u KM)	500	529	565	629	720
CPI (indeks potrošačkih cijena)	-	-	6,9%	0,5%	7,4%
Javne finansije (Rast g/g u %)					
Porast prihoda od indirektnih poreza	-	10,8%	11,6%	18,2%	16,4%
Vanjski javni dug - promjena stanja duga	-	-0,1%	2,4%	-3,3%	-5,7%
Novac i krediti (Rast g/g u %)					
Novac u širem smislu (M2)	19,9%	18,4%	20,9%	27,2%	14,3%
Kreditiranje privatnog sektora	13,7%	25,9%	25,0%	26,6%	28,7%
Platni bilans					
Saldo tekućeg računa (u milionima KM)	-1,153,5	-1,189,1	-511,1	-1,122,1	-1,859,4*
Porast deficita tekućeg računa (u %)	12,0%	3,1%	-57,0%	119,5%	65,7%*
Bilans roba i usluga					
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	2,101,1	2,525,6	3,250,9	3,774,0	4,491,3*
(stopa rasta u %)	22,0%	20,2%	28,7%	16,1%	19,0%*
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	-5,010,5	-5,460,6	-5,583,6	-6,857,5	-8,365,6*
(stopa rasta u %)	4,0%	9,0%	2,3%	22,8%	22,0%*
Bruto devizne rezerve					
Bruto devizne rezerve - rast u %	39,8%	13,7%	29,3%	26,1%	10,7%
U mjesecima uvoza roba i usluga	4,5	4,4	5,0	5,5	5,1
Servisiranje javnog vanjskog duga					
U milionima KM	115,8	111,4	127,6	126,2	112,4
U % izvoza roba i usluga	5,5%	4,4%	3,9%	3,3%	2,5%

* Procjena DEP

*** Izvor: Centralna banka BiH za prihode, troškove i neto kreditiranje, kao i platni bilans; Ministarstvo finansija i trezora BiH za vanjski javni dug i njegovo servisiranje."

(1) DEP procjena porasta industrijske proizvodnje BiH - zasnovana na entitetskim indeksima ponderisanim učešćem u BiH bruto vrijednosti proizvodnje.

I. REALNI SEKTOR

Bruto društveni proizvod u 2007. godini

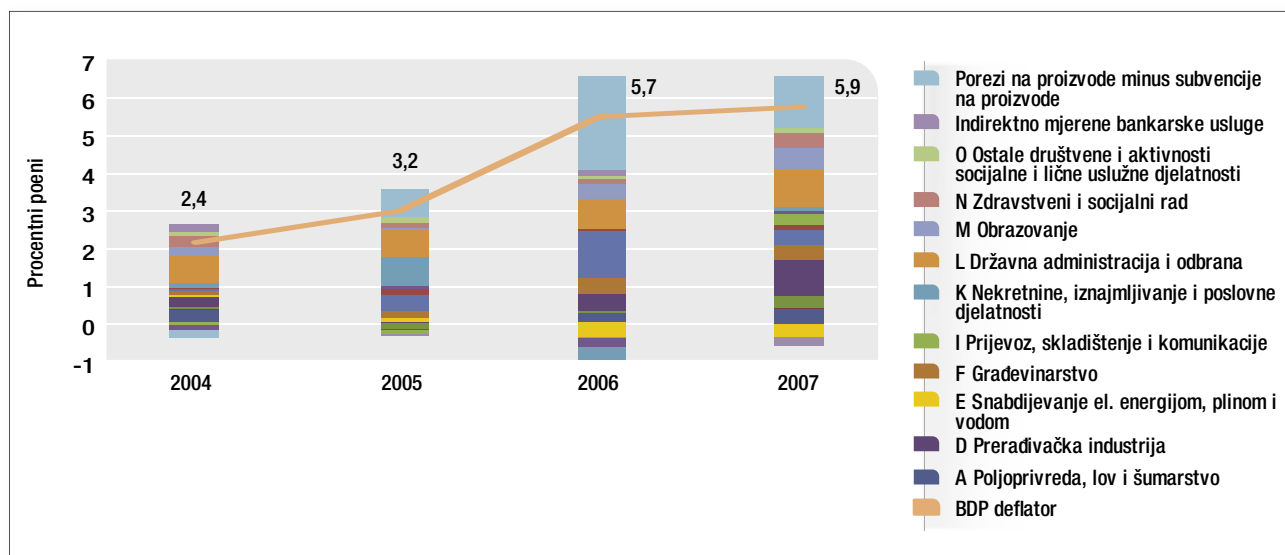
Statistički zavodi su nedavno objavili preliminarne rezultate bruto društvenog proizvoda BiH, entiteta i BD za 2007. godinu. Prema ovim rezultatima, zabilježen je pomalo iznenađujuće visok kako nominalni (13,2% g/g), tako i realni rast (od 6,8% g/g) čime su ponovljene stope iz prethodne godine. Tako je u 2007. godini nominalni BDP BiH iznosio 21,6 milijardi KM pri čemu su stope rasta u oba entiteta bile skoro identične pomenutim BiH stopama. Glavni nosioci realnog rasta su bili građevinarstvo, prerađivačka industrija, trgovina robama, finansijske usluge i trgovina nekretninama. Obzirom na brojne nepovoljne okolnosti u realnom sektoru, realni rast od skoro sedam posto u 2007. godini je bio pomalo neočekivan. Dodatno iznenađenje je predstavljao izuzetno visok BDP deflator koji je bio znatno iznad indeksa potrošačkih cijena (CPI) uprkos (prema podacima BDP-a sa rashodovne strane) izuzetno visokom udjelu privatne potrošnje u BDP-u BiH.

Većina događaja koji su obilježili realni sektor u 2007. godini uglavnom nisu išli u korist visoke stope realnog rasta. Događaji kao što su suša u poljoprivredi, naglo usporenje rasta prometa maloprodaje u FBiH, pad proizvodnje električne energije i skromne stope rasta u rudarstvu, iznenađujuća stagnacija rasta prerađivačke industrije u RS nakon dvocifrenih stopa u prethodnim godinama, nagli pad stope rasta izvoza i skok uvoza od preko 20% su svakako bili faktori usporavanja realnog rasta. Njihov negativan uticaj je u značajnoj mjeri neutralisan ekspanzijom građevinskih radova u 2007. godini. Trgovina robama je takođe imala važnu ulogu u otklanjanju dejstva faktora usporavanja. Naime, uprkos pomenutom naglom smanjenju stope rasta maloprodajnog prometa, rast dodane vrijednosti trgovine robama je bio znatno ubrzan¹. Prerađivačka industrija FBiH je takođe bila važan faktor rasta. Ona je ostvarivši rast proizvodnje od 11,7% potpuno otklonila efekte slabog učinka prerađivačke industrije u RS. Na kraju, stalni razvoj usluga finansijskog posredovanja i trgovine nekretninama je nastavio da povećava svoj doprinos rastu čime su negativni faktori rasta skoro u potpunosti neutralisani.

Obzirom da udio privatne potrošnje u BDP-u iznosi oko 90%, BDP deflator u 2007. godini od 105,93² se može smatrati izuzetno visokim imajući u vidu da je indeks potrošačkih cijena istovremeno iznosio svega 101,5 g/g. Prošlogodišnje povećanje plata u javnom sektoru je očito bilo najznačajniji faktor ovako visokog deflatora tako da su vladin sektor i stavka poreza na proizvode zajedno činili njegovu polovinu. Pored toga, značajan udio u strukturi ukupnog deflatora su imali prerađivačka industrija (rast cijena od 9,2%) i porast cijena građevinskih radova (8,5%). S druge strane, zabilježen je, najblaže rečeno, začuđujući pad cijena u oblasti električne energije, plina i vode (-8,2%) što je potpuno u suprotnosti sa pokazateljima iz CPI (prema kome je zabilježen rast u ovim kategorijama).

1 Realni rast dodane vrijednosti u trgovini je bio u suprotnosti sa pokazateljima rasta njihove proizvodnje („output“-a). Inače, pomenuti pokazatelji obima proizvodnje su dobiveni iz redovnih granskih istraživanja, provedenih (u toku godine) od strane istih statističkih institucija.

2 BDP deflator je izračunat kao količnik nominalnog i realnog BDP-a. Pri tome je realni BDP izražen u cijenama iz prethodne godine.

Grafikon 1: Struktura BDP deflatora

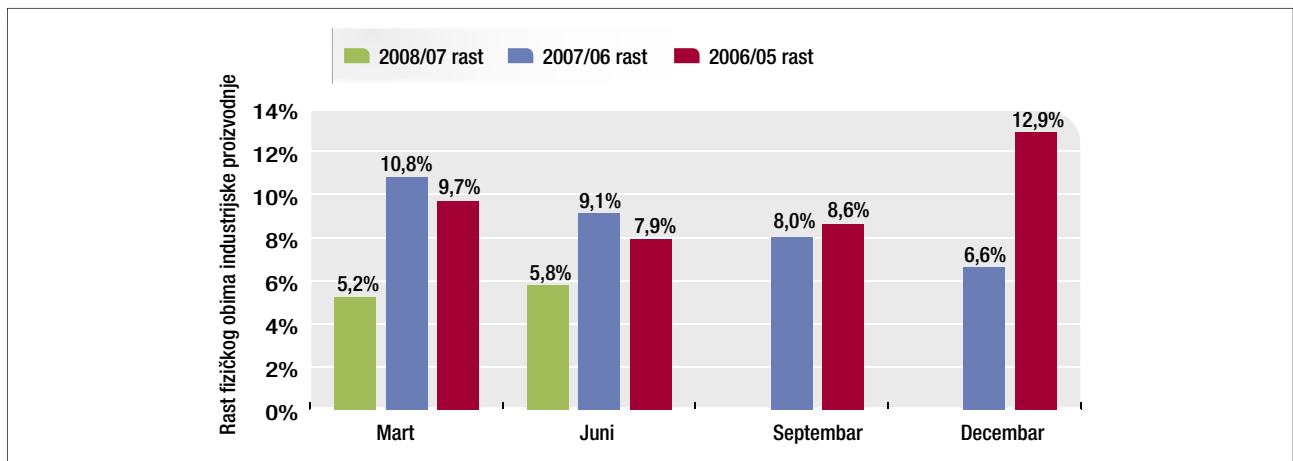
Izvor: Izračunato od strane DEP-a na bazi podataka Agencije za statistiku BiH

Industrijska proizvodnja

Industrijska proizvodnja u BiH je u prvom polugodištu ove godine porasla 5,8%³ g/g. Ovim je, u poređenju sa prethodnom godinom, ostvaren usporen porast iza kojeg, s jedne strane, leži usporen rast u FBiH (rast od 4,9% g/g), te ubrzan porast (rast od 8% g/g) u RS s druge strane. Ovo se dešavalo u okolnostima niskog porasta (faktički stagnacije) prerađivačke industrije (4,8% u FBiH i 1,8% u RS) koja predstavlja bazu izvoza i zapošljavanja. Slabi rezultati prerađivačke industrije su u velikoj mjeri uzrokovani nedovoljnim izvoznim učinkom koji je u posljednje vrijeme bilježio značajan pad stope rasta. Posmatrano po djelatnostima, njena stagnacija je uglavnom uzrokovana u oblastima drvne i hemijske industrije. S druge strane, proizvodnja u energetskom sektoru se oporavila ove godine nakon loših rezultata u prethodnoj godini. Ovo se prije svega odnosilo na proizvodnju električne energije čiji je skok u prvom polugodištu ove godine doveo i do skoka u rudarstvu u oblasti vađenja uglja. Skok u rudarstvu je posebno bio izražen u RS. Obzirom da u ovom entitetu proizvodnja električne energije i rudarstvo imaju znatno veći udio u industrijskoj proizvodnji nego u FBiH ovakav skok je bio dovoljan da u RS neutrališe negativan uticaj stagnacije prerađivačke industrije na ukupan industrijski rast.

3 Procjena DEP-a na bazi entitetskih indeksa rasta i entitetskih učešća u bruto vrijednosti proizvodnje (statistika nacionalnih računa) iz 2006. godine (posljednji dostupni podatak).

Grafikon 2: Rast BiH industrijske proizvodnje od početka godine do kraja perioda

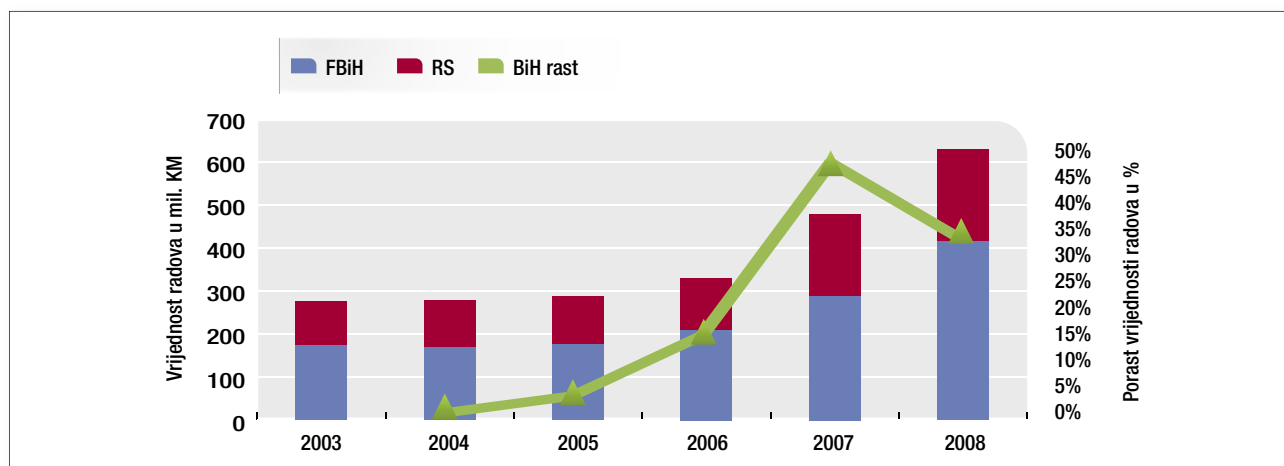
Izvor: Izračunato od strane DEP-a na bazi podataka Agencije za statistiku BiH

Gradevinarstvo

Slično kao i nakon prvog tromjesečja, gradevinarstvo u prvom polugodištu bilježi prilično visok, ali ipak usporen rast u odnosu na 2007. godinu. U stvari, većina stvari pomenutih u prethodnoj publikaciji je još uvijek ostala aktuelna. Dakle, ekspanzija građevinskih radova iz prošle godine, koja je nastavljena u prvom tromjesečju, lagano počinje da slabi u drugom tromjesečju 2008. godine. Ipak, vrijednost BiH⁴ građevinskih radova u prvom polugodištu je ostvarila snažan godišnji rast od 31,6% tako da je dostignut iznos od 629 miliona KM. Slično kao u prethodnom periodu, najveći doprinos ovom porastu (preko 50% rasta) dolazi od izgradnje nestambenih zgrada. Ovdje najvjerojatnije glavnu ulogu igraju investicije u oblasti trgovine robama, te djelatnosti nekretnina, izdavanja i poslovnih djelatnosti. Stalni porast životnog standarda⁵ je rezultirao snažnom tražnjom za stambenim zgradama čija je izgradnja proizvela približno 15% rasta vrijednosti građevinskih radova. Konačno, infrastrukturni projekti u cestovnu infrastrukturu, te cjevovode, električne i komunikacijske vodove su sa jednom trećinom učešća u ukupnom porastu prvog polugodišta nastavili činiti standardno važan faktor rasta u gradevinarstvu BiH. Glavni izvor još uvijek visokog građevinskog rasta u prvom polugodištu je svakako predstavljalo gradevinarstvo u FBiH gdje je vrijednost građevinskih radova ostvarila snažan ubrzan rast od 44% g/g. U stvari, naglo opadanje stope rasta gradevinarstva u RS, sa 59% u prvom polugodištu prošle na svega 13% u istom periodu 2008. godine, je bilo glavni razlog pomenutog slabljenja građevinske ekspanzije. Slabljenje intenziteta infrastrukturnih investicija u RS je značajno uticalo na ovakav razvoj situacije. Pored toga, intenzitet izgradnje nestambenih zgrada koje su imale najveći doprinos rastu gradevinarstva u RS je takođe značajno opao. Ipak, brojne najave javnih investicija u RS u ovoj i narednim godinama, te činjenica da četvrto tromjesečje prošle godine uopšte nije doprinosilo rastu ostavljaju dovoljno prostora za realno očekivanje da prošlogodišnji rast na kraju godine ipak može biti dostignut.

4 Za potrebe ove analize BiH vrijednost radova predstavlja zbir vrijednosti dva entiteta bez Brčko distrikta. Izvori entitetskih podataka su entitetski statistički zavodi.

5 Ovdje se porast životnog standarda zapravo odnosi na porast dohotka (BDP-a) po glavi stanovnika. Prema zvaničnim statističkim podacima BDP BiH konstantno bilježi respektabilan godišnji rast 5-7% dok se broj stanovnika tek neznatno povećava čime se, na kraju, povećava BDP po glavi stanovnika.

Grafikon 3: Izvršeni građevinski radovi u BiH tokom prvog polugodišta

Izvori: Entitetski zavodi za statistiku

Tržište rada u BiH

Zaposlenost

- *Brži rast zvaničnog broja zaposlenih u martu 2008. od 5,2% podstaknut ubrzanim rastom broja zaposlenih u FBiH.*

Ukupna radna snaga u BiH je u martu 2008. godine rasla nešto sporije (0,7%) u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, u strukturi radne snage udio broja zaposlenih se značajno povećao, dok se broj nezaposlenih smanjio, što u prethodnim godinama nije bio slučaj (broj nezaposlenih je konstantno rastao).

Zvaničan broj zaposlenih⁶ u martu tekuće godine iznosio je 702.077 i predstavlja povećanje od 5,2% u odnosu na mart prethodne godine. Rastu broja zaposlenih u BiH je doprinijeo znatno brži rast broja zaposlenih u FBiH (8%), dok je u RS stopa rasta nešto sporija u odnosu na prethodne godine (0,6%).

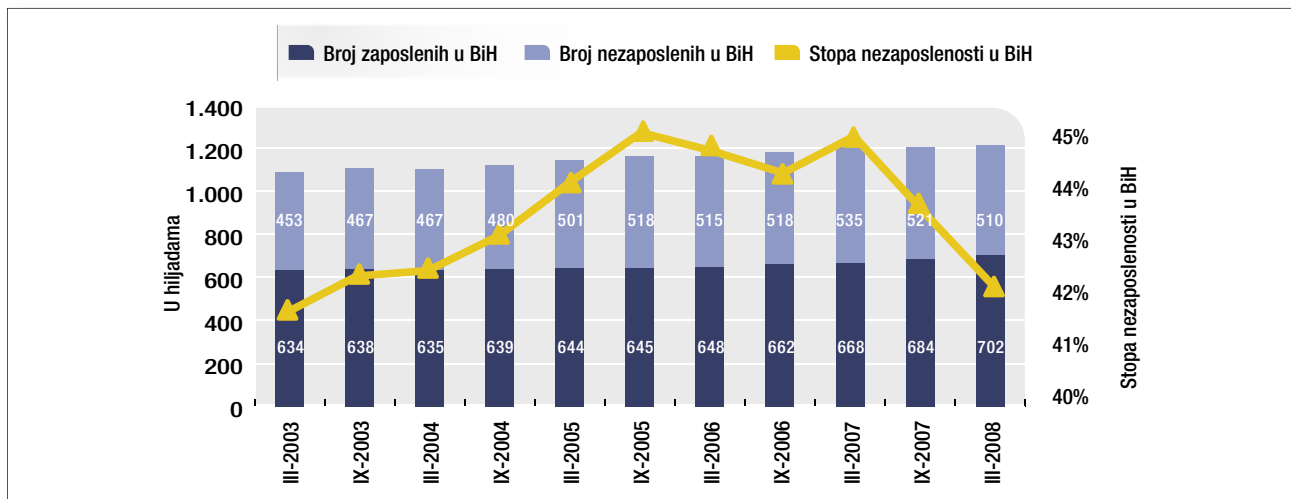
Prema standardnoj klasifikaciji djelatnosti, oblast koja je imala najveći rast broja zaposlenih je *trgovina na veliko i malo* (21% g/g), i na taj način povećan je udio zaposlenih u ovoj oblasti u ukupnom broju zaposlenih. Bitno je napomenuti da je povećanje broja zaposlenih u ovoj kategoriji prvenstveno podstaknuto porastom broja zaposlenih u FBiH (36%). Snažan rast zaposlenih u trgovini bi se mogao objasniti izgradnjom tržnih centara u FBiH („Merkur“ u Cazinu, „Džananović“ u Zenici itd.), rastom kredita u oblasti trgovine, ali i kontinuiranom inspeksijskom kontrolom s obzirom da je riječ o oblasti u kojoj se nalazi veliki broj neformalno zaposlenih. Uslužna djelatnost, *aktivnosti u vezi sa nekretninama* u FBiH je takođe zabilježila rast broja zaposlenih (46%) što bi mogla biti posljedica rasta obima poslova agencija za posredovanje nekretninama u FBiH. U FBiH broj zaposlenih u *građevinarstvu* (12,4%) je takođe bitno ubrzao rast ukupnog broja zaposlenih u BiH. Ekspanzija građevinskih radova, kroz izgradnju nestambenih objekata (usljed povećanja cijena nekretnina) je glavni uzrok povećanja broja zaposlenih u ovoj kategoriji.

S druge strane, u RS je zabilježen usporen rast broja zaposlenih⁷. Jedina oblast koja je imala prividan pad broja zaposlenih su *ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti* (49%), iz koje je većina zaposlenih preduzetnika prebačena u kategoriju *prerađivačke industrije* povećavajući broj zaposlenih u ovoj oblasti (16,7%). Međutim, ovaj pad/rast broja zaposlenih i u jednoj i u drugoj kategoriji se realno nije desio nego je došlo do preraspoređivanja zaposlenih lica između područja djelatnosti.

6 Ukupan broj zaposlenih na nivou BiH se objavljuje dva puta godišnje (mart i septembar) zbrajanjem broja zaposlenih u oba entiteta i BD. Broj zaposlenih obuhvata zaposlene u pravnim licima kao i preduzetnike.

7 U RS je u martu 2008. došlo do preraspoređivanja zaposlenih lica unutar područja djelatnosti (posebno preduzetnika).

Grafikon 4: Broj zaposlenih i nezaposlenih u BiH

Izvor: Agencija za statistiku BiH, entitetski zavodi za statistiku, Zavod za zapošljavanje FBiH, RS i BD

Nezaposlenost

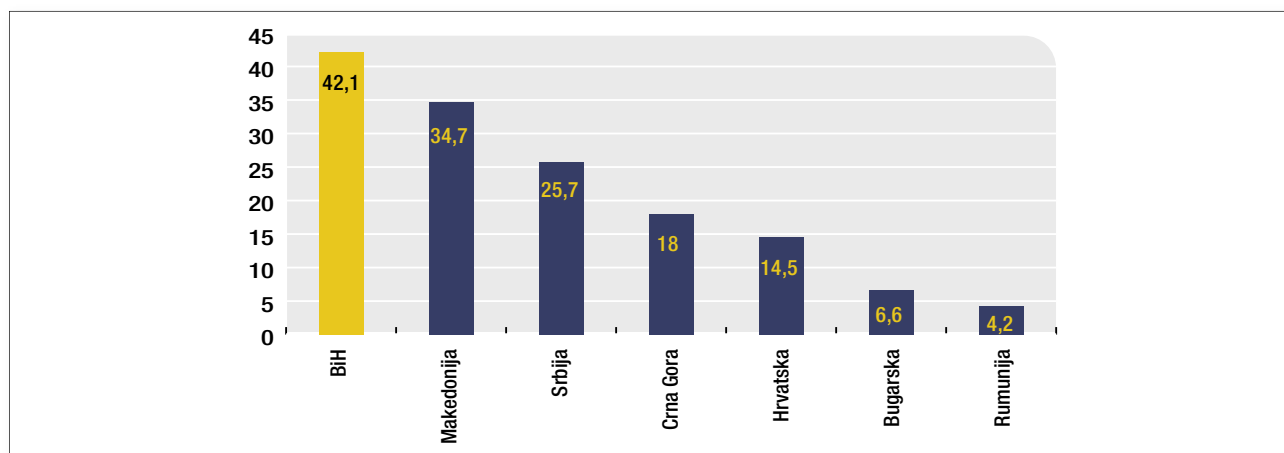
- *Pad broja nezaposlenih u BiH od 5,3%, stopa nezaposlenosti smanjena na 42,1%.*

Smanjenje broja registrovanih nezaposlenih lica iz 2007. godine nastavljeno je i u prvih šest mjeseci 2008. godine. Prosječan broj nezaposlenih lica u BiH u P1 2008. iznosio je 504.428, i predstavlja smanjenje od 5,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Primjera radi, u junu 2008. godine broj nezaposlenih se smanjio za oko 41.000 lica u odnosu na jun 2007. Kao što se može vidjeti na Grafikonu 4 od marta 2007. broj nezaposlenih se konstantno smanjivao u korist zaposlenih lica.

Oba entiteta su u 2008. godini zabilježila nešto brži pad broja nezaposlenih. Prosječan broj nezaposlenih lica u RS u P1 2008. je smanjen za 5% g/g. Samo u prvih šest mjeseci 45% brisanih sa biroa za zapošljavanje je zaposleno odnosno završilo u formalnoj ekonomiji što je za posljedicu imalo rast prihoda od doprinosa Fonda PIO RS (32% g/g). S druge strane, u FBiH je za razliku od prethodnih godina došlo do snažnog smanjenja broja nezaposlenih lica od 4,6% imajući u vidu da je u P1 2007. ova stopa bila pozitivna i iznosila 5,7%. Značajno smanjenje broja nezaposlenih u FBiH se odrazilo na rast broja zaposlenih u FBiH (8%), odnosno porast prihoda od doprinosa Zavoda za MIO/PIO FBiH.

Zvanična stopa nezaposlenosti⁸ u BiH u martu 2008. godine je iznosila 42,1% i blago je smanjena u odnosu na mart 2007. Bitno je napomenuti da je ova stopa i dalje daleko veća od prošlogodišnje stope nezaposlenosti prema anketi o radnoj snazi (29%). Poređenjem BiH sa zemljama u regiji jasno je da je BiH zemlja sa jednom od najvećih stopa nezaposlenosti u regionu, čime se naglašava da je nezaposlenost i dalje značajan problem u BiH.

8 Stopa nezaposlenosti je izračunata kao udio nezaposlenih lica na biroima za zapošljavanje u ukunjoj radnoj snazi.

Grafikon 5: Regionalno poređenje stopa nezaposlenosti u martu 2008. godine

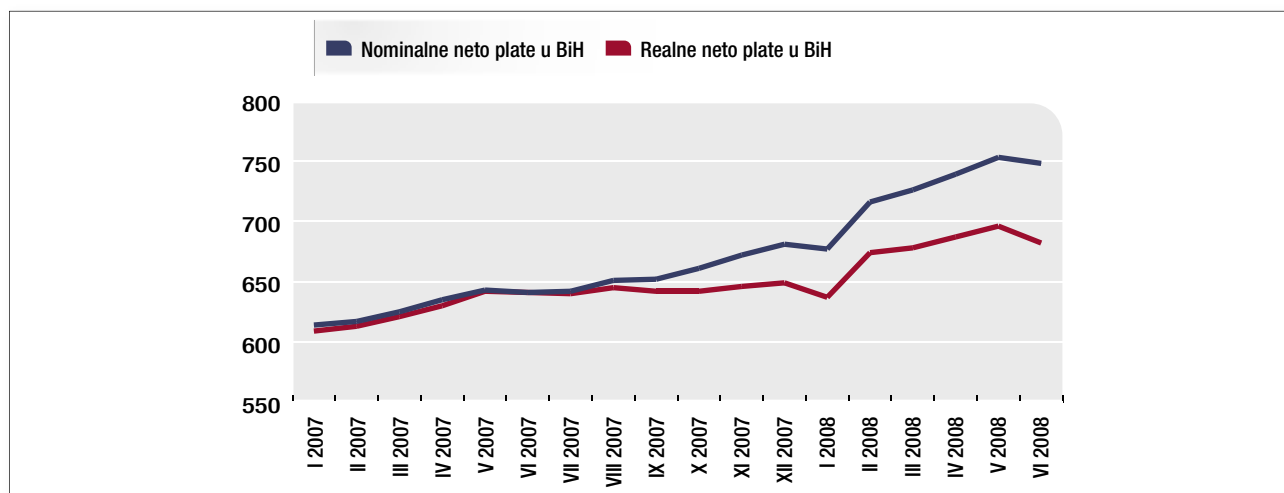
Izvor: Regionalne agencije za statistiku, regionalni Zavodi za zapošljavanje

Analiza regionalnih stopa nezaposlenosti u BiH pokazuje teritorijalnu neujednačenost. Najveće stope nezaposlenosti u martu 2008. godine registrovane su u Posavskom kantonu (55,4%) u FBiH, dok je u RS regija Bijeljine imala najveću stopu nezaposlenosti (40,9%), gdje je velika zastupljenost trgovačkih i ugostiteljskih djelatnosti, te sezonskih poslova u kojima je značajan broj neformalno zaposlenih. S druge strane, već uobičajen trend najnižih stopa nezaposlenosti je vezan za dva najveća grada u BiH. Tako je u Sarajevskom kantonu stopa nezaposlenosti iznosila 35,5%, dok je u regiji Banja Luka iznosila 27,7%.

Plate

- *Rast plata u javnom sektoru značajno ubrzao rast plata u BiH od 14,5%.*

U BiH je u P1 2008. godine nastavljen ubrzan rast plata od 14,5% čime je prosječna neto plata iznosila 720 KM. Rastu plata u BiH je najviše doprinijeo rast plata u RS, tačnije u javnom sektoru. Visoka stopa inflacije u BiH u 2008. godini je uticala da razlika između nominalnih i realnih plata bude mnogo veća nego u P1 2007 (Grafikon 6). Time je realni rast plata bio znatno manji i iznosio je 7,1% u smanjivši kupovnu moć u BiH.

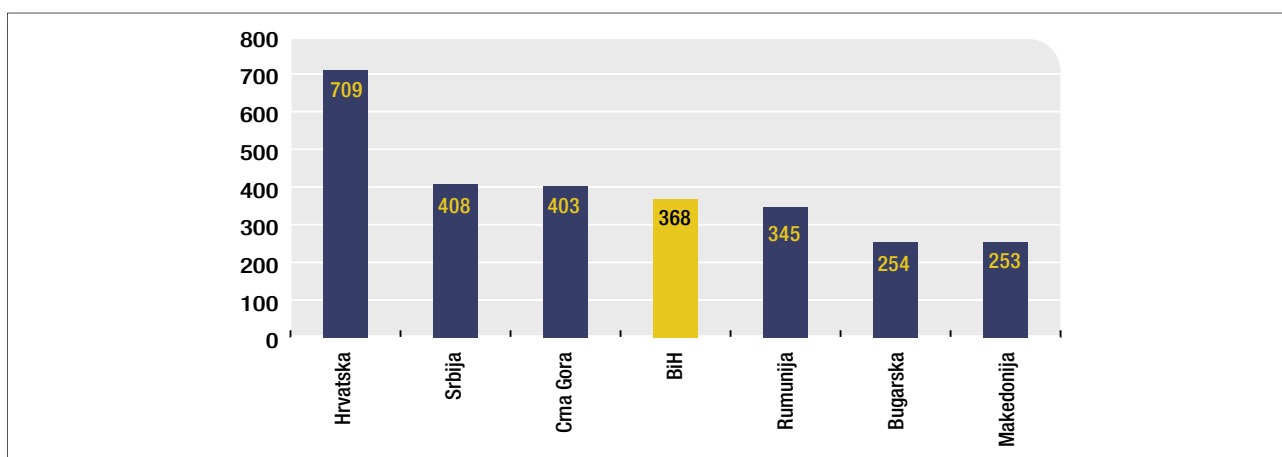
Grafikon 6: Nominalne i realne neto plate u BiH (u KM)

Izvor: Agencija za statistiku BiH, DEP kalkulacije

U P1 2008. godine dodatno je smanjena razlika u primanjima zaposlenih između dva entiteta, štaviše prosječna neto plata u RS od februara 2008. godine je premašila prosječnu platu u FBiH. Stopa rasta neto plata u prvom polugodištu u RS je bila znatno viša u odnosu na FBiH (27% vs. 13%). Međutim prosječna neto plata u P1 2008. i dalje je veća za 27 KM u FBiH zbog značajno niže prosječne neto plate u RS u januaru 2008. godine. Zasižno da povećanju prosječnih plata u oba entiteta doprinosi povećanje plata u javnoj upravi, te visoka primanja u finansijskom sektoru. U RS u P1 2008. u oblasti *zdravstva* povećana je plata za 86%, *obrazovanja* 63%, te *javne uprave* za 14%. Rast plata u ovim oblastima u FBiH bio je znatno skromniji (oko 18%). Ovakav ubrzan rast plata u RS javnom sektoru je znatno promijenio odnos plata između privatnog i javnog sektora. Primjera radi plate u javnom sektoru u RS u P1 2008. su rasle stopom od 55%, dok su privatnom sektoru rasle samo 8,8%. Navedene promjene su se svakako odrazile negativno na produktivnost rada u BiH, jer rast plata zasigurno nije praćen rastom produktivnosti naročito u javnom sektoru. Najniže plate su tradicionalno bile u sektorima *građevinarstva*, *prerađivačke industrije* i *trgovine*.

U poređenju prosječne neto plate sa zemljama u regiji kao i prethodnih godina Hrvatska i dalje ima daleko najveći prosjek neto plata. Iako Srbija i Crna Gora takođe imaju nešto više neto plate nego BiH, inflacija u ovim zemljama je u prvih pola godine bila veća od inflacije u BiH (Grafikon 11, poglavlje cijene), te je sigurno da je realna neto plata ovih zemalja bila ista ako ne i manja od prosječne plate u BiH.

Grafikon 7: Regionalno poređenje neto plata (u €)

Izvor: Agencije za statistiku zemalja u regiji

Penzije

- *Ubrzan rast prosječnih penzija u BiH od 24,8% podstaknut rastom prihoda od doprinosa u oba entiteta BiH.*

U BiH u P1 2008. je registrovan nešto brži rast prosječnog broja penzionera (4,4%) u odnosu na isti period prošle godine. Tako je prosječan broj penzionera iznosio 533.971 lica. U analizi entiteta interesantno je zapaziti da je u RS stopa rasta broja penzionera zanemarljivo povećana u odnosu na P1 prošle godine (2,7%), usljed toga što Fond PIO RS svake godine u prvom kvartalu vrši redovnu reviziju penzionera koji žive van teritorije RS. Evidentno je da je rast broja penzionera u FBiH (5,4%) doprinijeo bržem rastu broja penzionera u BiH.

Prosječna penzija u BiH u P1 2008. je iznosila 314⁹ KM, i dvostruko je brže rasla (24,8%) u odnosu na P1 2007. Međutim bitno je napomenuti da je realni rast penzija u P1 bio znatno niži zbog visoke inflacije u BiH u posmatranoj godini (Tabela 1).

9 Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu entitetskih prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od BH entiteta u ukupnom broju penzionera u BiH.

Tabela 1: Nominalni i realni rast penzija (g/g)

P1 2007./P1 2006.	BiH	FBiH	RS
Nominalni rast penzija	12,7%	18,0%	3,4%
Indeks potrošačkih cijena (CPI)	0,5%	0,8%	0,2%
Realni rast penzija	12,2%	17,2%	3,2%

P1 2008./P1 2007.	BiH	FBiH	RS
Nominalni rast penzija	24,8%	22,2%	29,8%
Indeks potrošačkih cijena (CPI)	7,4%	7,7%	7,2%
Realni rast penzija	17,4%	14,5%	22,6%

Izvor: PIO/MIO FBiH i RS, Agencija za statistiku BiH i entitetske agencije za statistiku

Brži rast penzija u RS je umanjio razliku između prosječnih entitetskih penzija na 54 KM (FBiH 334 KM, RS 281 KM). Oba entiteta su imala snažan rast penzija koji bi se mogao objasniti znatno bržim rastom prihoda od doprinosa u oba Fonda PIO/MIO. Naime, u RS je stopa rasta prihoda od doprinosa¹⁰ bila 32% u odnosu na P1 2007. kada je iznosila 20%. S druge strane u FBiH ova kategorija prihoda je rasla stopom 22%. Međutim da bi penzije u BiH bile veće morao bi broj zaposlenih znatno brže rasti u odnosu na broj penzionera i time uvećati broj zaposlenih koji uplaćuju doprinose za penzionere (već godinama u oba entiteta samo 1,3 zaposlena uplaćuju doprinose za jednog penzionera).

¹⁰ U RS se penzije isplaćuju iz prihoda od doprinosa (oko 75%) a preostali dio iz budžeta Vlade RS, dok u FBiH se penzije isplaćuju isključivo iz prihoda od doprinosa (100%).

II. JAVNE FINANSIJE – FISKALNI RAZVOJI

Indirektni porezi

Prvo polugodište 2008. godine u sferi indirektnih poreza obilježio je nastavak trenda rasta prikupljenih i raspoređenih prihoda od indirektnih poreza, prvenstveno prihoda od poreza na dodatu vrijednost i carina, kako je navedeno u slijedećoj tabeli.

Tabela 2: Prikupljeni indirektni porezi u prvom polugodištu 2005.-2008. (u milionima KM)

	P1 2005	P1 2006	P1 2007	P1 2008
Indirektni porezi	1.533	1.736	2.039	2.304
od čega				
PDV	814	1.020	1.226	1.429
Carine	268	240	293	350
Akcize	369	395	431	436
Putarine	81	79	87	88

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Prema podacima Uprave za indirektno oporezivanje u BiH, u prvom polugodištu 2008. godine prikupljeno je ukupno 2,305 milijardi KM ili za 13,0% više prihoda od indirektnih poreza u odnosu na prethodnu godinu. Od navedenog iznosa, u skladu sa dosadašnjim trendovima, čak 1,43 milijarde KM ili 62,0% otpada na prihode od PDV-a što predstavlja porast učešća ovih prihoda za dva procentna poena u odnosu na prvo polugodište 2007. godine u ukupnim indirektnim porezima.

Rast PDV-a je uzrokovan prvenstveno porastom prihoda od uvoznog PDV-a od 24,1% koji u prvom polugodištu ove godine čine čak 86,5% ukupnih prihoda od PDV-a. Bitno je naglasiti zaključak da porast prihoda od uvoznog PDV-a prati porast uvoza (23,8% u odnosu na prošlu godinu) te da bi, obzirom na njihovo visoko učešće u ukupnim prihodima od PDV-a, buduće prognoze i očekivanja u kretanjima ovih prihoda trebalo vezati prvenstveno za projekcije i predviđanja kretanja u području uvoza.

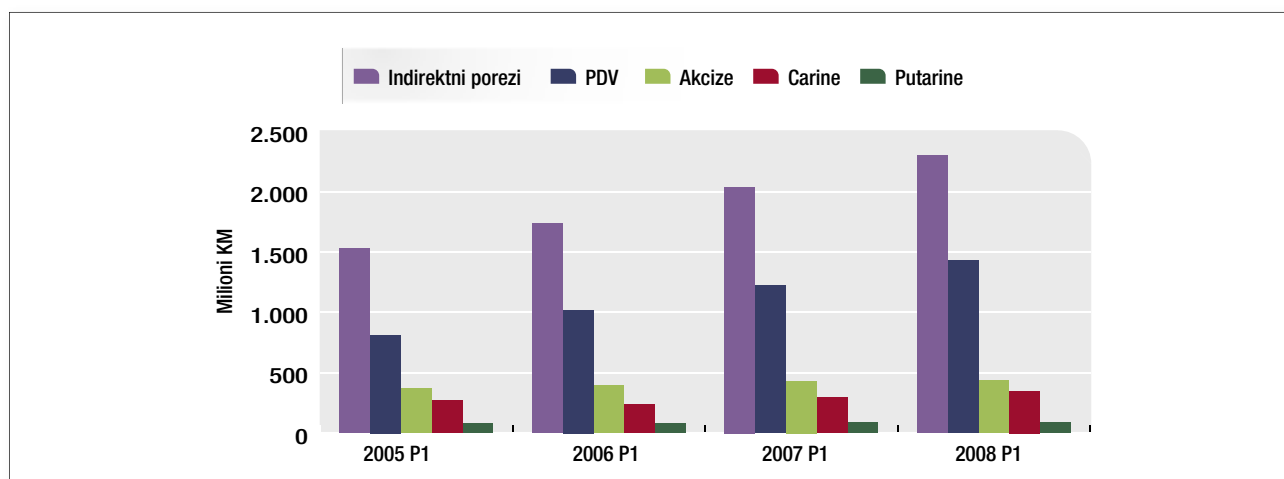
Prihodi od carina također nastavljaju trend rasta u apsolutnom iznosu kao i u strukturi prikupljenih indirektnih poreza – prvenstveno uslovljen rastom cijena energenata i ostalih uvoznih roba, zabilježen je rast carinskih prihoda od 19,3% u odnosu na prvo polugodište 2007. godine te je relativno učešće u ukupnim prihodima poraslo sa 13,9% u P1 2006. odnosno 14,4% u P1 2007. na 15,2% u P1 2008. godine.

Rast carinskih i prihoda od PDV-a u strukturi ukupnih prihoda ostvaren je na račun prihoda od akciza koji su u odnosu na prvo polugodište 2007. godine u apsolutnom iznosu rasli po skromnoj stopi od 1,1% te je time, uzevši u obzir značajan rast drugih prihoda, za 2,3 procentna poena opalo njihovo relativno

učješće u ukupnim porezima. Ipak, kako je ranije i navedeno, očekuje se da će prihodi od akciza u budućem periodu predstavljati glavni izvor za kompenzaciju prihoda od carina izgubljenih zbog postepenog snižavanja carinskih stopa za proizvode iz EU, u skladu sa nedavno potpisanim Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju. Opravdanost i izvodljivost prijedloga o kompenziranju izgubljenih carinskih prihoda eventualnim povećanjem jedinstvene stope PDV-a bi trebali biti predmetom posebne detaljnije analize uzimajući u obzir izrazite socijalne aspekte indirektnih poreza u zemljama u tranziciji, pa tako i PDV-a u BiH.

Struktura i obim prihoda od indirektnih poreza prikupljenih na jedinstveni račun UIO prikazani su na Grafikonu 8. datom u nastavku.

Grafikon 8: Prikupljeni indirektni porezi u prvom polugodištu 2005.-2008.

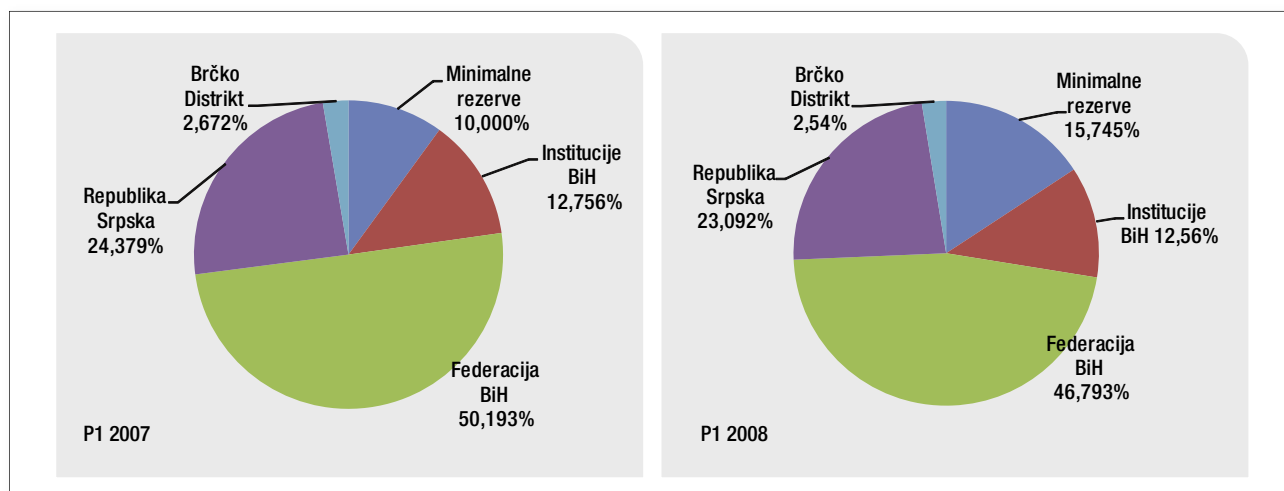

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

U domenu raspodjele prihoda od indirektnih poreza, kao što je naglašeno u prethodnom izvještaju, najbitnija značajka je junsko postizanje sporazuma o trajnoj metodologiji raspodjele prihoda sa jedinstvenog računa BiH među entitetima te u skladu s tim usvajanje Pravilnika o izračunu koeficijenata doznačavanja entitetima, u cilju sprječavanja zastoja u funkcioniranju sistema kao i poboljšanja efikasnosti istog.¹¹

U prvom polugodištu 2008. godine Uprava za indirektno oporezivanje je sa jedinstvenog računa korisnicima i u minimalne rezerve ukupno rasporedila iznos od 2,8 milijardi KM što je za 15,04% više nego u prvom polugodištu 2007. godine. Najveće povećanje raspoređenog iznosa od 81,3% je ostvareno u sredstvima za minimalne rezerve dok su iznosi raspoređeni Institucijama BiH i entitetima rasli za 6,4% (IBiH), 7,24% (FBiH) te 8,96% (RS). Struktura raspoređenih sredstava prikazana je na grafikonu 9.

¹¹ Više informacija o metodologiji u 36. Biltenu Odjeljenja za makroekonomsku analizu UO UIO

Grafikon 9: Raspoređeni prihodi od indirektnih poreza u prvom polugodištu 2007. i 2008.

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Direktni porezi

I u oblasti direktnih poreza se u prvom polugodištu 2008. godine nastavlja trend rasta poreskih prihoda i doprinosa u oba entiteta u ukupnom iznosu. U relativnim pokazateljima, rast ukupno prikupljenih direktnih poreza u Federaciji BiH iznosio je 15,8% dok je u Republici Srpskoj taj rast iznosio 31,1%. Ipak, važno je naglasiti da su kretanja u prihodima od direktnih poreza u oba entiteta obilježena provedenim reformama u ovoj oblasti. Prikupljeni prihodi od direktnih poreza i doprinosa dati su u slijedećoj tabeli.

Tabela 3: Prihodi od direktnih poreza i doprinosa u prvom polugodištu 2007. i 2008.

	FBiH			RS		
	P1 2007.	P1 2008.	%	P1 2007.	P1 2008.	%
Doprinosi	936.937.801	1.066.984.158	13,9%	356.588.681	464.542.151	30,3%
PIO	517.077.072	592.368.642	14,6%	201.670.366	265.184.225	31,5%
Zdravstvo	369.575.834	417.471.861	13,0%	131.474.187	168.331.031	28,0%
Nezaposleni	50.284.895	57.143.655	13,6%	7.944.225	10.534.970	32,6%
Dječija zaštita	-	-	-	15.499.903	20.491.925	32,2%
Direktni porezi	338.218.748	409.401.193	21,0%	279.902.581	369.815.129	32,1%
Porez na platu	104.587.460	128.977.905	23,3%	59.952.041	78.314.877	30,6%
Porez na dobit	49.061.578	39.154.782	-20,2%	42.352.616	78.019.920	84,2%
Porezi građana	57.747.367	81.536.920	41,2%	35.518.575	37.055.275	4,3%
Ostale takse, kazne i naknade	126.822.343	159.731.586	25,9%	142.079.349	176.425.057	24,2%
Total	1.275.156.549	1.476.385.351	15,8%	636.491.262	834.357.280	31,09%

Izvor: Poreska uprava RS i Porezna uprava FBiH

Prihodi od direktnih poreza u FBiH su rasli za 21,0% u odnosu na prvo polugodište 2007. godine, a taj rast je prvenstveno generisan rastom prihoda od poreza građana od 41,2% (najvišu stopu rasta imao porez na imovinu – 29,9%) te poreza na platu od 23,3%. Stopa rasta ukupnih doprinosa od 13,9% koincidira i uveliko je određena stopom rasta plata u FBiH od 12,81% u odnosu na prvo polugodište 2007. godine. Posebnu pažnju privlači činjenica da prihodi od nedavno reformiranog poreza na dobit bilježe značajan pad od 20,2% u odnosu na isti period prethodne godine te bi trebali biti predmetom posebne pažnje u

narednom periodu. Kao jedan od pokazatelja poboljšane efikasnosti u radu poreske uprave, prihodi od novčanih kazni su više nego udvostručeni u odnosu na prethodni period.

Prihodi od direktnih poreza te doprinosa u RS su rasli po stopama od 32,1% i 30,3%, respektivno, a takav rast je generisan prvenstveno visokim porastom prosječnih plata od 27,2%. Najveći rast od čak 84,2% je zabilježen u prikupljenim prihodima od poreza na dobit te poreza na platu od 30,6%.

III. CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR

Cijene

Inflacija u BiH u prvoj polovini 2008. godine iznosila 7,4%. Rast cijena u BiH determinisan prvenstveno rastom cijena žitarica i nafte na svjetskom tržištu.

Tokom prvih šest mjeseci 2008. godine nastavljen je snažan rast cijena u BiH podstaknut prvenstveno globalnim rastom cijena nafte i naftnih derivata te žitarica i hrane. Indeks potrošačkih cijena je u P1 2008. pokazao visoku stopu inflacije u BiH (7,4%), dok je u junu iznosila čak 9,6% g/g. Najveća povećanja cijena su bila u kategorijama *hrane i pića* (12,9%), *transporta* (12,1%) i *stanovanja i energenata* (6,7%).

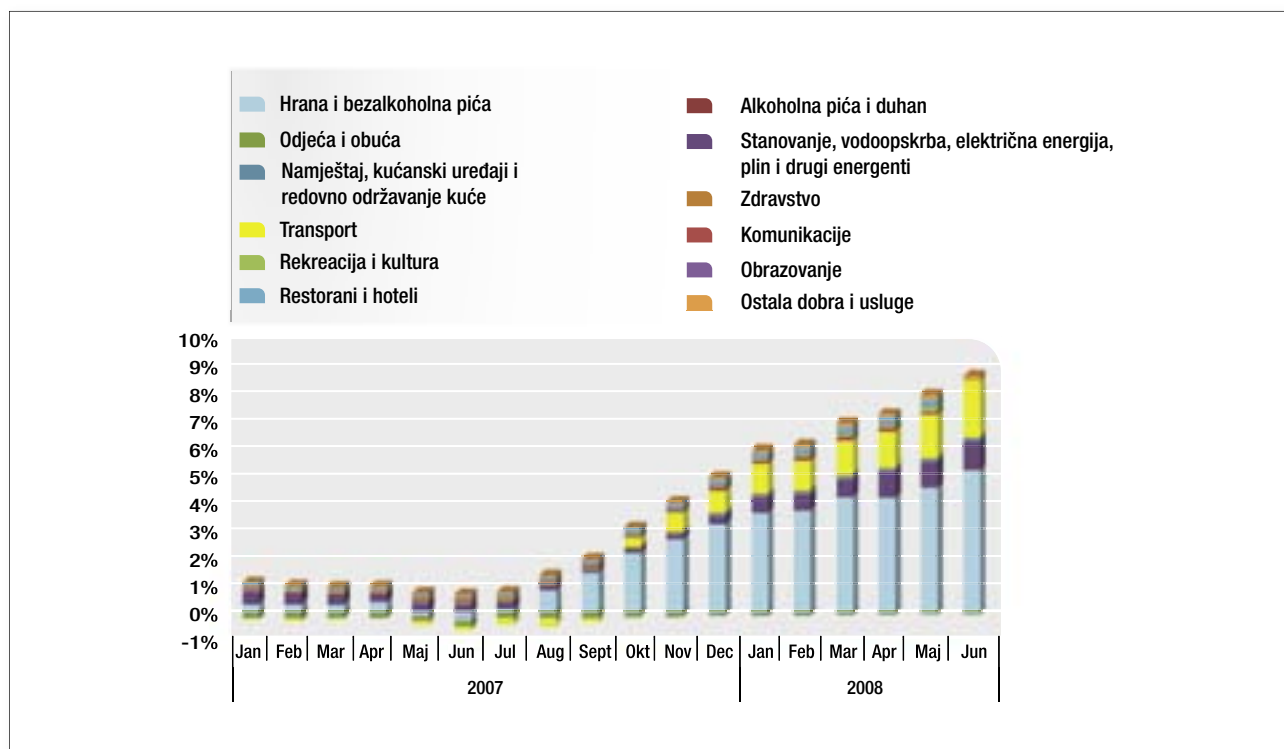
Kategorija *hrane i bezalkoholnih pića*, sa najvećim ponderom u strukturi CPI (31,2%), u P1 je imala izuzetno snažan rast cijena te je ova kategorija u junu 2008. godine dostigla rast rekordnih 15,8% g/g. U okviru ove kategorije najveći rast cijena su zabilježili ulje i masti čak 53% u P1 2008. Puter je samo u junu poskupio za 58% g/g, dok je cijena jestivog ulja u istom mjesecu bila veća za 78%. Evidentno je i poskupljenje brašna za 20% g/g u P1 2008. Time je rast cijena ovog proizvoda podstakao rast cijena hljeba i peciva (20% g/g) te tjestenine (28% g/g). Usljed poskupljenja stočne hrane, cijene piletine u junu su porasle čak 17%, a mlijeka i jaja 20%.

Kontinuiran rast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu odrazio se na višesedmične izmjene cijena goriva u BiH. Tako je kategorija *transporta* u P1 2008. godine imala rast cijena od 12,1%, pri čemu je gorivo koje se koristi u svrhu transporta (benzin), sa izuzetno visokim ponderom u ovoj kategoriji (48%), najviše doprinijelo visokoj inflaciji (cijene goriva su u junu bile veće za čak 26%).

U kategoriji *stanovanja i energenata* u P1 2008. sa porastom obima građevinskih radova zapažen rast cijena ostvario je građevinski materijal - cement (20%). Pored toga, značajan rast cijena u P1 2008. su ostvarila tečna goriva koja se tretiraju kao energenti (21% g/g), te gas (12%) naročito u K2 2008. Usljed poskupljenja električne energije u oba entiteta od 1. januara 2008. godine indeks cijena električne energije u 2008. godini je porastao za 8%.

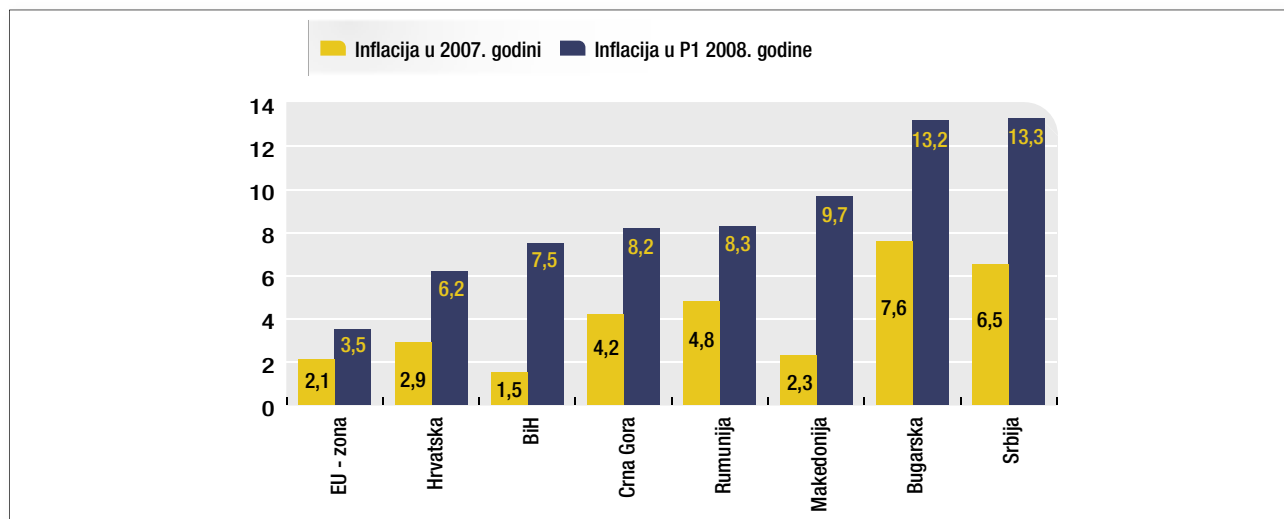
Poskupljenje životnih namirnica uticalo je na poskupljenje u kategoriji *restorana i hotela*, tačnije ugostiteljskih usluga (6,3% g/g).

Jedina kategorija koja je ostvarila pad indeksa potrošačkih cijena je kategorija *odjeće i obuće* (2% g/g). Međutim, izuzetno mali udio ove kategorije u ukupnom indeksu nije imao uticaja na opšti nivo cijena u BiH. Sve ostale kategorije su uglavnom imale skoro isti trend kretanja cijena kao i u P1 2007. godine.

Grafikon 10: Dinamika inflacije u BiH (g/g)

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Opšti porast cijena u 2008. godini je primjetan u zemljama u regiji (Grafikon 11). I pored uzastopnih povećanja cijena u BiH, inflacija u BiH ipak je bila manja u odnosu na posmatrane zemlje (izuzev Hrvatske i EU-zone). Iako se na svjetskom tržištu očekuje stabilizacija cijena nafte i žitarica u drugoj polovini 2008. godine, snažan inflatorni pritisak iz prve polovine godine bi i dalje zadržao nivo cijena na nešto višem nivou. Isto tako, prošlogodišnja suša koja je značajno umanjila urod kukuruza i ostalih žitarica u svijetu, a služi kao stočna ishrana, mogla bi da utiče na visok nivo cijena stoke, mesa i mesnih prerađevina. Time bi u BiH prosječna inflacija u 2008. godini mogla dostići i do 8%.

Grafikon 11: Regionalno poredenje indeksa potrošačkih cijena

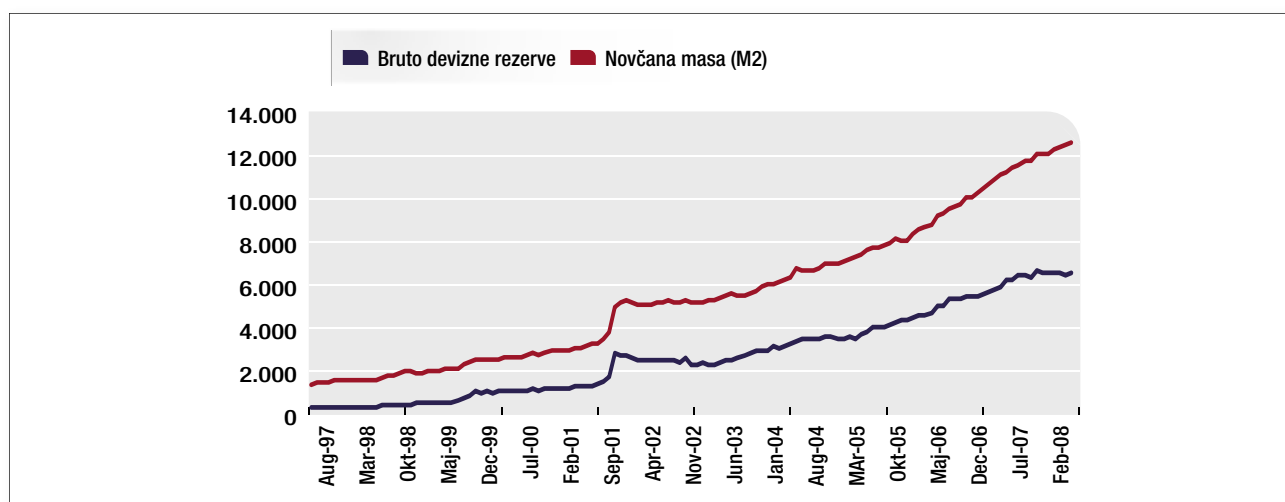
Izvor: Zavodi za statistiku zemalja u regiji, Evropska Centralna banka

Razvoj monetarnog sektora u BiH

U prvih šest mjeseci 2008. godine vrijednost deviznih rezervi nije se značajnije mijenjala. Uslijed toga, rast deviznih rezervi kod CBBiH je, u odnosu na isti period prošle godine, usporen, za skoro dvije trećine, tako da je iznosio svega 10,7 %.

Uprkos stagnaciji deviznih rezervi u prvom polugodištu ove godine, porast novčanog multiplikatora je doveo da nastavka rasta novčane mase u širem smislu (M2) (grafikon 12)¹². Osnovni uzrok porasta multiplikatora je bilo smanjenje udjela rezervi u ukupnim depozitima komercijalnih banaka u odnosu na prvo polugodište 2007. godine. Ovo je bilo moguće isključivo stoga što komercijalne banke čuvaju višak rezervnih sredstava po osnovu obavezne rezerve iznad zakonskog minimuma. U protivnom, M2 bi, pod pretpostavkom nepromijenjenog ponašanja stanovništva i preduzeća, pratio trend kretanja deviznih rezervi (grafikon 13).

Grafikon 12: Odnos kretanja deviznih rezervi i novčane mase

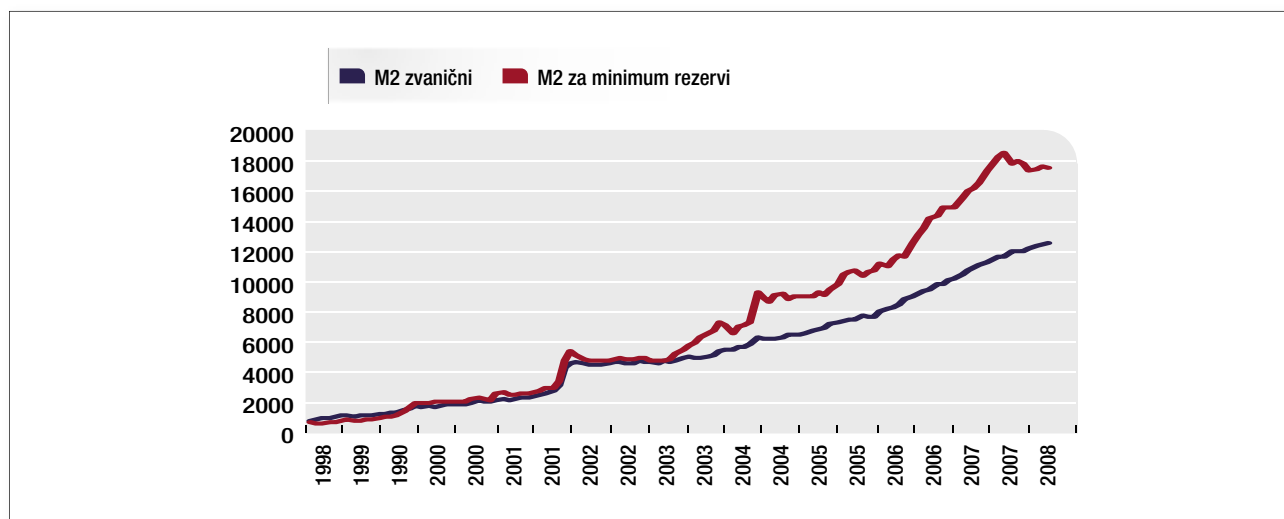
Izvor: Centralna banka BiH

S druge strane, pomenuta stagnacija deviznih rezervi se puno više odrazila na novac u užem smislu (M1)¹³ čija je stopa rasta smanjena za čak 22,5 procentna poena u poređenju sa junom prethodne godine. Najveći dio ovog usporenja se desio u domenu depozita po viđenju. Skroman rast likvidnog novca (M1) od 6,3% g/g u junu 2008. godine je, uprkos smanjenju bankarskih rezervi (njihovog udjela u depozitima) i snažnom porastu kvazi novca (QM)¹⁴ od 22,5% g/g, usporio ukupan rast novca u širem smislu (M2). Naime, nakon rasta M2 u junu 2007. godine od 27,2% zabilježena je znatno niža stopa od 14,3% g/g na kraju istog perioda ove godine.

12 Promjena deviznih rezervi, u uslovima "Currency Board" aranžmana prisutnog u BiH, implicitno znači i promjenu monetarne baze koja uz pomoć novčanog multiplikatora dovodi do promjene ponude novca M1 i/ili M2.

13 M1- (transakcijski novac)- sastoji se od gotovine izvan banaka i depozita po viđenju u domaćoj valuti.

14 QM- (kvazi novac)- sastoji se od depozita po viđenju u stranoj valuti i štednih i oročenih depozita u domaćoj i stranoj valuti.

Grafikon 13: Kretanje zvaničnog M2 i potencijalni M2 za zakonski minimum rezervi

Izvor: Centralna banka BiH

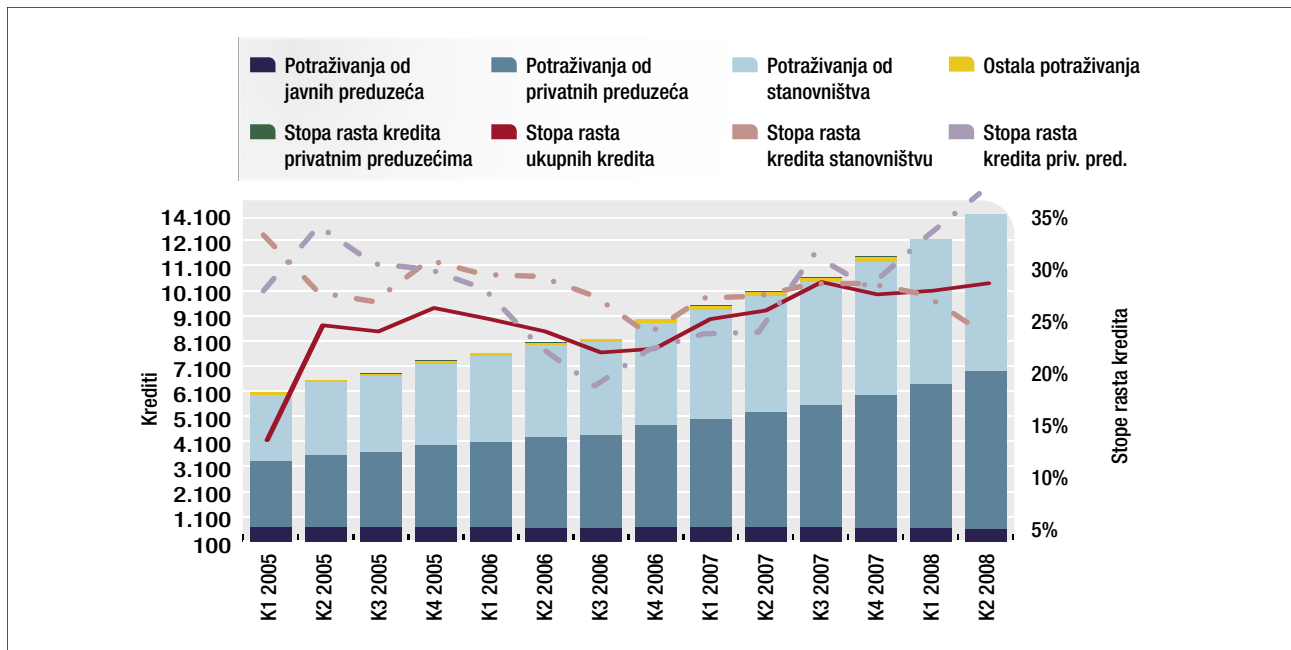
Grafikon 13 jasno ilustruje kako je ponuda novca u BiH u najvećoj mjeri određena dešavanjima u vanjskom sektoru. Dakle, uloga Centralne Banke BiH je svedena na minimum, a regulisanje stope obavezne rezerve je njen jedini instrument kojim djelimično može uticati na M2. Ipak, dosadašnja praksa je pokazala da je djelotvornost ovog instrumenta bila izuzetno mala obzirom da su komercijane banke u prošlosti čuvale znatno veća sredstva rezervi u odnosu na zakonski minimum. Najnoviji primjer je nedavno povećanje stope obavezne rezerve. Naime, od 1. januara 2008. godine CBBiH je povećala stopu obavezne rezerve na 18% s ciljem usporavanja kreditne ekspanzije, pa prema tome i ponude novca. Bez obzira na ovu intervenciju, nijedna banka u BiH nije imala problema sa zadovoljavanjem zakonskog minimuma, obzirom da na računima komercijalnih banaka postoji višak od oko 17% u odnosu na zakonski propisani minimum.

Međutim, ova mjera CBBiH ne samo da nije dovela do smanjenja kreditne ekspanzije, nego je godišnji rast kredita u prvom polugodištu bio čak i ubrzan. Ubrzanje rasta kredita bi se djelimično moglo objasniti pomenutim smanjenjem viška rezervi iznad zakonskog minimuma koji banke drže kod CBBiH (višak od 17% krajem P1 2008. godine u odnosu na 56% krajem P1 2007. godine). Smanjenje viška rezervi nije nastalo isključivo kao rezultat povećanja zakonskog minimuma, nego je prije svega proizašlo iz smanjenja (m/m) apsolutnog nivoa obaveznih rezervi u prvom polugodištu.

Bankarski sektor u BiH

Pomenuta kreditna ekspanzija tokom P1 2008. godine dovela je ukupne kredite plasirane kroz bankarski sektor do nivoa od 13,7 milijardi KM, što predstavlja povećanje od 29,6% u odnosu na isti period prethodne godine. Dok je u sektoru preduzeća zabilježen blagi rast potražnje za kreditima stopa rasta potražnje za kreditima u sektoru stanovništva se smanjuje, pa na kraju perioda iznosi 26,9%. Udio samo ova dva sektora u strukturi ukupnih kredita ostao je skoro nepromijenjen u odnosu na K1, kao i na kraj P1 2007. godine, i iznosi 92,1%

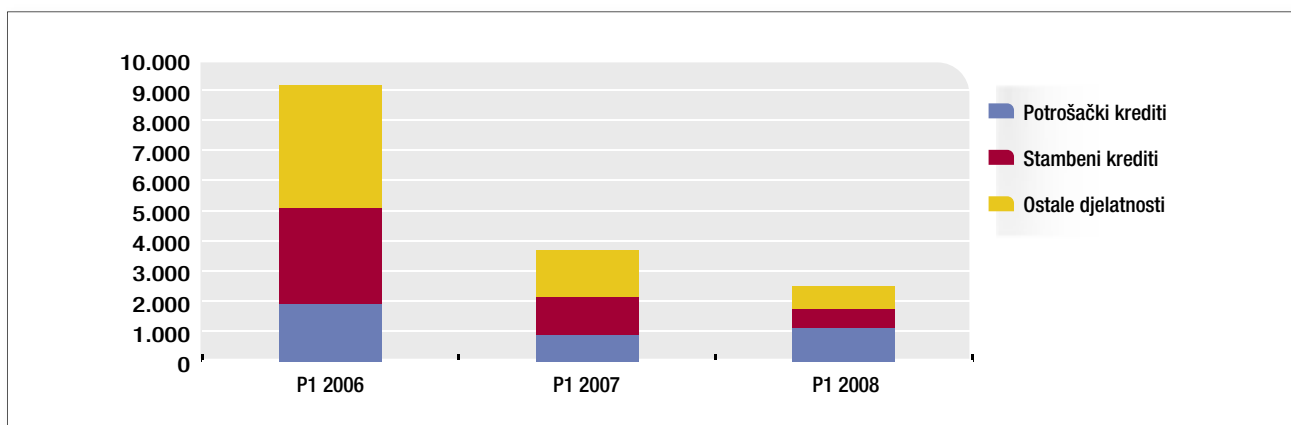
Grafikon 14: Struktura i stope rasta kredita u bankarskom sektoru BiH

Izvor: Centralna banka BiH

Krediti plasirani sektoru stanovništva na kraju perioda iznose 6,4 milijardi KM što je rast za 1,4 milijardu KM u odnosu na isti period prethodne godine. U strukturi kredita domaćinstvima i dalje dominiraju potrošački krediti (64,1%) koji su praćeni stambenim kreditima (24,2%), dok je udio ostalih vrsta kredita (poljoprivreda, mali biznis i ostale namjene) i dalje skroman.

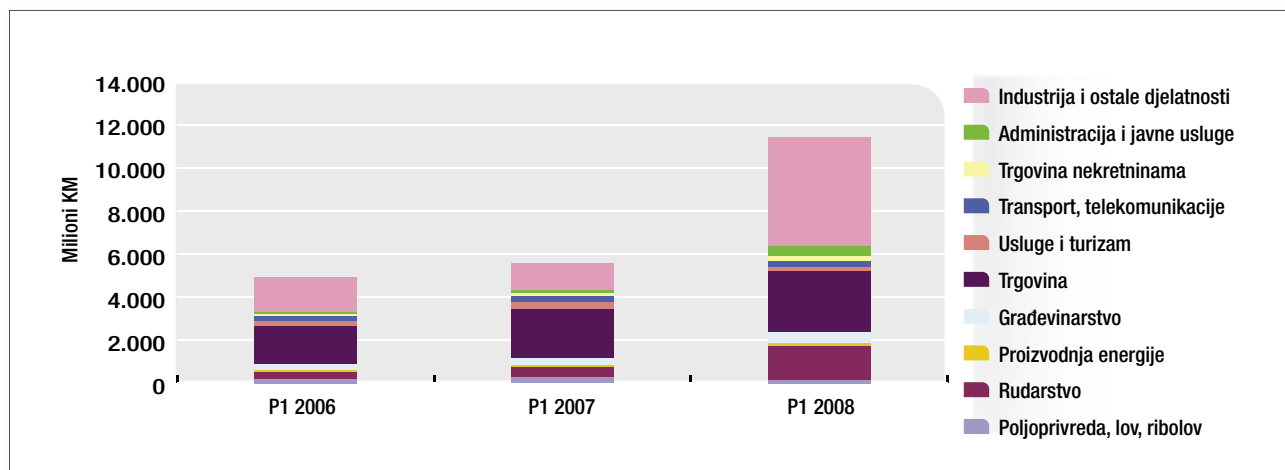
Grafikon 15: Struktura kredita po namjeni u milionima KM

Izvor: Agencije za bankarstvo FBiH i RS

S druge strane, krediti privatnim preduzećima dostigli su iznos od 6,2 milijarde KM što je rast od 1,6 milijarde KM. U plasmanima privatnim nefinansijskim preduzećima u uslužne djelatnosti je plasirano 58,4%, dok je u sektore industrije, rudarstva, energetike i građevinarstva plasirano 39,2%. Udio sektora poljoprivrede u ukupnim plasmanima se prepолоvio u odnosu na isti period prethodne godine i iznosi svega 2,4%.

Grafikon 16: Struktura plasmana privatnim nefinansijskim preduzećima u milionima KM

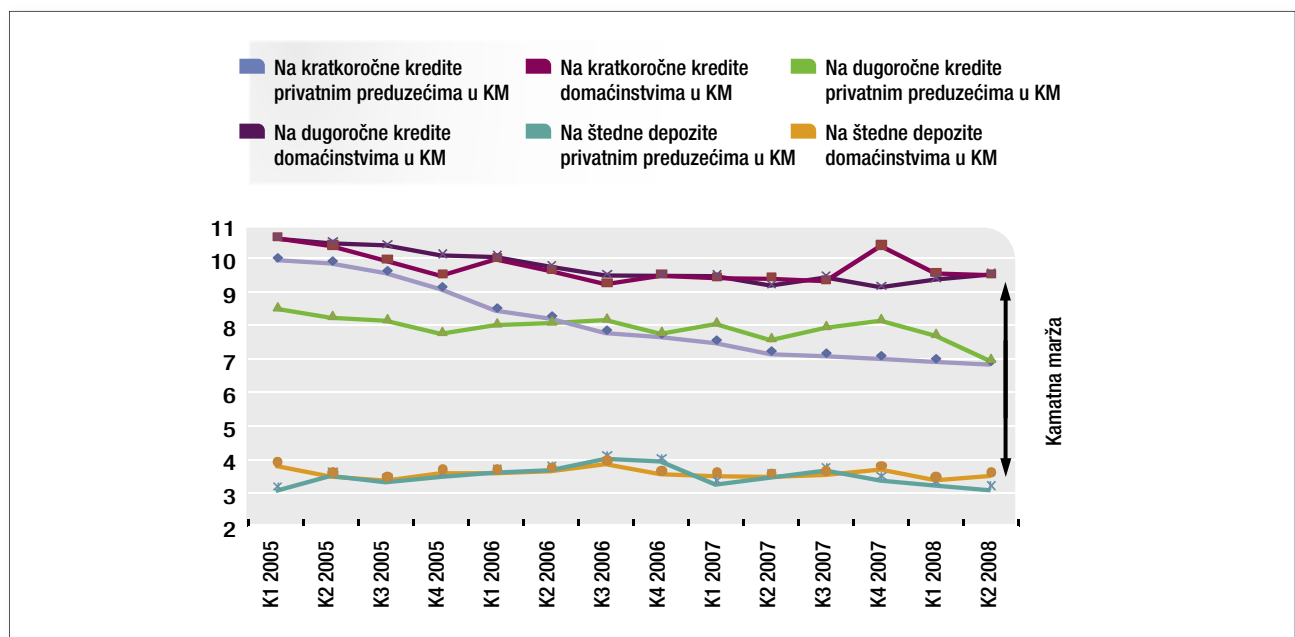
Izvor: Agencije za bankarstvo FBiH i RS

Što se tiče strukture kredita po valutama na kraju P1 2008. godine, vodeća kategorija su dugoročni krediti u domaćoj valuti (65,4%), zatim slijede kratkoročni krediti u domaćoj valuti (24,8%). Krediti u stranoj valuti imaju veoma malo učešće u strukturi ukupnih kredita (dugoročni krediti 9,4%, kratkoročni krediti 0,4%).

U P1 2008. godine kamatne stope na kratkoročne kredite u KM preduzećima su ostvarile blagi pad u iznosu od 0,4 procentna poena, a kamatne stope na kratkoročne kredite u KM stanovništvu su ostvarile neznatan rast od 0,1 procentnih poena, pa su na kraju ovog perioda u prosjeku iznosile 6,8% odnosno 9,5%.

Kamatne stope na dugoročne kredite u KM preduzećima su blago porasle za skoro 0,2 procentna poena, a stanovništvu ostvarile smanjenje od skoro 0,3 procentna poena, tako da na kraju perioda iznose 6,9% odnosno 9,5%, iz čega je vidljivo da se kratkoročne i dugoročne kamatne stope na kredite stanovništvu međusobno značajno ne razlikuju.

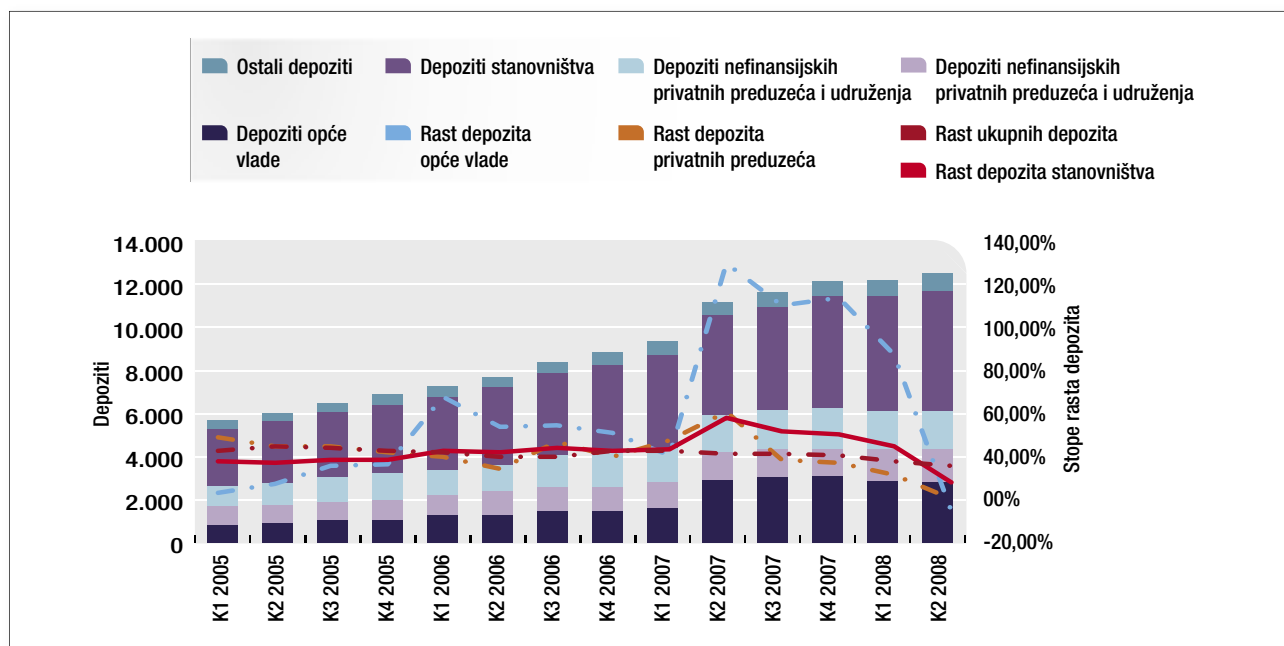
Grafikon 17: Prosječne kamatne stope u bankarskom sektoru BiH (u %)

Izvor: Centralna banka BiH

Ukupni depoziti u P1 2008. godine iznose 12,5 milijardi KM, što je za 1,3 milijardu KM više nego u P1 2007. godine. Rast ukupnih depozita je vidno usporen na kraju ovog perioda (11,7% g/g u P1 2008. vs. 45,6% g/g na kraju P1 2007.) zbog smanjenja depozita opšte vlade od 91,9 miliona KM u odnosu na isti period prethodne godine. Depoziti stanovništva, kao najdominantnija kategorija ukupnih depozita (sa 5,5 milijardi KM ili preko 45% u strukturi ukupnih depozita), i dalje rastu, mada sporijim tempom (stopa rasta g/g za P1 2008 je 20,7%, i u konstantnom je opadanju od kraja 2007. godine). Depoziti privatnih preduzeća sa udjelom od 14,9% u strukturi ukupnih depozita, bilježe smanjenje stope rasta od čak 46 procentnih poena u odnosu na isti period prethodne godine (u P1 2007. godine stopa rasta g/g je bila 48,6%, a u P1 2008. godine stopa rasta g/g iznosi samo 2,6%), tako da je zabilježen porast od samo 46,6 miliona KM g/g.

Sa aspekta strukture depozita po valutama, najveće učešće u ukupnim depozitima imaju oročeni i štedni depoziti u stranoj valuti (37,1%), zatim slijede depoziti po viđenju u domaćoj valuti (33,9%), oročeni i štedni depoziti u domaćoj valuti (15,8%), depoziti po viđenju u stranoj valuti (13,2%).

Grafikon 18: Stope rasta depozita u bankarskom sektoru

Izvor: Centralna banka BiH

Tržište kapitala

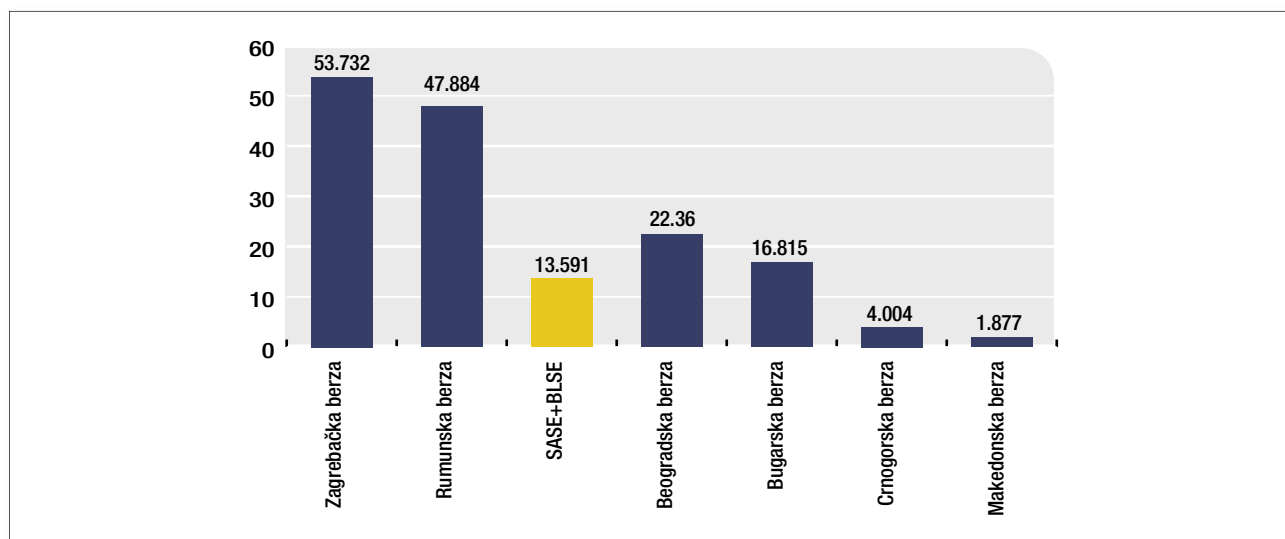
Berze u BiH

Ukupna tržišna kapitalizacija¹⁵ Sarajevske i Banjalučke berze na dan 30. juna 2008. godine je iznosila 16,8 milijardi KM i predstavlja smanjenje od 37,5% g/g.

Uz domaće faktore uticaj globalne krize prenio se i na BH tržište kapitala, praćen padom indeksa na Sarajevskoj i Banjalučkoj berzi. Povećanje ponude novih i kvalitetnijih vrijednosnih papira, privatizacija najatraktivnijih kompanija te trgovina državnim obveznicama (stara devizna štednja) predstavlja osnov za jačanje konkurentnosti i atraktivnosti tržišta kapitala BiH. Na SASE je takođe planirano uvođenje trgovine vrijednosnim papirima više puta u toku dana kao i trgovine dionicama stečenih istog ili prethodnog dana. Novi sistem trgovine tzv. „settlement ciklus“ bi povećao likvidnost vrijednosnih papira ali i promet na BH berzama privlačeći nove investitore.

¹⁵ Kapitalizacija – zbir proizvoda cijena dionica i obima dionica kojima se trgovalo na berzama.

Grafikon 19: Tržišna kapitalizacija berzi u regionu u junu 2008. godine (u milionima S)

Izvor: FEAS – Federation of the Euro-Asian Stock Exchanges

Indeksi

Indeksi investicijskih fondova Sarajevske i Banjalučke berze (BIFX i FIRS)¹⁶ nastavili su ubrzano padati u prvom polugodištu 2008. godine. FIRS je krajem juna dostigao vrijednost od 3.460,9 poena što je pad od 44% g/g, dok je vrijednost BIFX iznosila je 4.171,97 poena uz pad od 62% g/g. Interesantno je napomenuti da je vrijednost FIRS-a u drugom kvartalu 2008. godine konstantno manja od vrijednosti BIFX-a u poređenju sa prvim kvartalom.

Grafikon 20: Indeksi investicijskih fondova SASE i BLSE

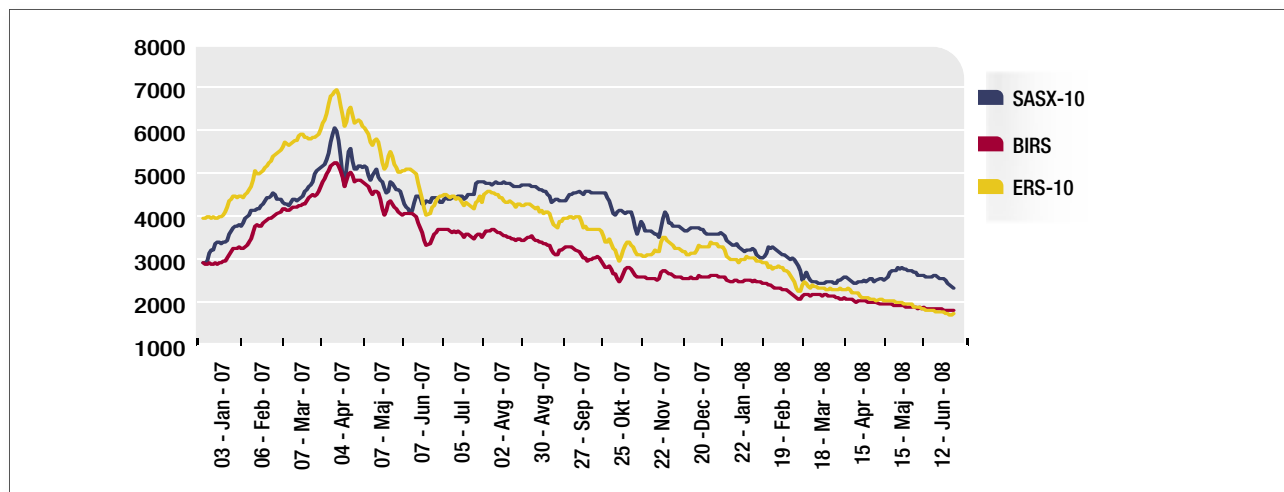
Izvor: SASE i BLSE

¹⁶ Indeksi obje berze izračunati su na osnovu prosječne cijene dionica 11 najuspješnijih investicijskih fondova u slučaju Sarajevske berze (BIFX) i 13 investicionih fondova Banjalučke berze (FIRS).

S druge strane, slična situacija je sa indeksima Sarajevske i Banjalučke berze SASX-10 i BIRS koji reprezentuju kretanje cijena dionica najuspješnijih kompanija na dvije posmatrane berze.

SASX-10 je u prvoj polovini 2008. zabilježio pad vrijednosti od 48%, s tim da je u drugom kvartalu imao nešto sporiju stopu opadanja u odnosu na prvi kvartal. Njegova vrijednost u junu (2.286,87 poena) i dalje je veća od vrijednosti BIRS-a. Indeksi na Banjalučkoj berzi bilježe nešto veći pad od SASX-10. Tako je u P1 2008. godine nastavljen značajan pad vrijednosti indeksa preduzeća iz sistema *Elektroprivrede RS* (ERS-10) od 62% dostigavši vrijednost 1.652,64 poena. Zanimljivo veću vrijednost je ostvario drugi banjalučki indeks BIRS (1.767,84 poena) sa padom od 52% g/g.

Grafikon 21: Indeksi najuspješnijih kompanija na SASE i BLSE i indeks preduzeća iz sistema Elektroprivrede RS

Izvor: SASE i BLSE

Ukupan promet

U P1 2008. godine na BiH berzama ostvaren je **ukupan promet** od 306,3 miliona KM što je pad za 77,5% u odnosu na isti period prethodne godine.

Promet na **Sarajevskoj berzi** u P1 2008., koji čini 49% ukupnog prometa na BH berzama, je iznosio 150,4 miliona KM i predstavlja smanjenje od 83,8%. SASE u junu 2008. godine bilježi najveći promet uglavnom na Slobodnom tržištu (78,9%), na Zvaničnoj kotaciji (11,5%) te na Kotaciji fondova (9,6%). Tako se najviše trgovalo dionicama *Fabrike duhana Sarajevo* (13,4% ukupnog prometa), *Siporex-a d.d. Tuzla* (9,1%), *Bosnalijeka d.d. Sarajevo* (8,5%), *Pivare Tuzla d.d. Tuzla* (8,3%), *DUF Euro-Investment d.d. Tuzla* (6%) te dionicama emitenta *IK banka d.d. Zenica* (4,4%). Ove kompanije su imale čak 49,7% udjela u ukupnom prometu na SASE.

Promet na **Banjalučkoj berzi** je iznosio 155,9 miliona KM što je 63,9% manje u odnosu na prvu polovinu 2007. i čini 51% ukupnog prometa na BH berzama. Od ukupnog prometa u P1 2008. na Banjalučkoj berzi najveći udio čini redovan promet sa 40,8%, a potom promet kroz blok poslove sa 39,9%. Zapažen udio u prometu je ostvaren trgovanjem dionicama kompanija koje ulaze u sastav BIRS indeksa čiji je udio 35,1% ukupnog prometa na BLSE. Od toga, *Birač AD Zvornik* (11,2%), *Telekom Srpske AD Banja Luka* (5,8%), *Vitinka AD Kozluk* (4,4%), *ZTC Banja Vrućica AD Teslić* (2,4%), *Tržnica AD Banja Luka* (2,1%) te *Rafinerija nafte AD Bosanski Brod* (1,4%).

IV. VANJSKI SEKTOR

Glavna dešavanja koja su obilježila prvih pola godine 2008. u vanjskom sektoru su bile rekordno visoke cijene nafte, hrane i metala, slabiji rast svjetske ekonomije, kao i hipotekarna kriza koja je najviše pogodila SAD i Veliku Britaniju, a zabrinutost se osjetila i u ostatku Evrope i svijeta.

Ni naša zemlja nije ostala imuna na turbulencije u svjetskoj ekonomiji, naročito zbog fiksnog kursa valute KM prema euru. Spoljnotrgovinski deficit je znatno povećan usljed viših vrijednosti uvoza nafte i hrane, ali i zbog slabijeg izvoza koji je posljedica usporene tražnje spoljnotrgovinskih partnera usljed sporijeg rasta njihovih ekonomija.

Obzirom na značajan rast cijena u zemlji i odnose prema valutama glavnim trgovinskih partnera index REER (realni efektivni devizni kurs) bilježi nepovoljna kretanja tj. pad konkurentnosti BH proizvoda na tržištima glavnih trgovinskih partnera.¹⁷ Sa druge strane, snažan zamah za uvozom je opravdan visokom stopom rasta BH ekonomije ali i stalnim rastom kredita (26,4%).

Pozitivna činjenica je da je krajem isteka prvog polugodišta, tačnije 16. juna 2008. BiH potpisala Sporazum o Stabilizaciji i pridruživanju sa EU. Dio sporazuma koji uređuje pitanje slobodne trgovine između BiH i zemalja članica EU počinje s primjenom od 1. jula 2008. u formi Privremenog sporazuma. Veliki problem koji je predstavljalo carinsko opterećenje na uvozni repromaterijal će sa stupanjem na snagu SAA polako nestajati s obzirom na postepeno smanjivanje/ukidanje carina na uvoz proizvoda iz EU do 2013.

¹⁷ Index REER u K1 2008. pokazuje aprecijaciju KM, dok ni deprecijacija iz K2 2008. nije bila dovoljna da bi povećala konkurentnost BH proizvoda na inostranim tržištima

Robna razmjena BiH sa svijetom

Tabela 4: Spoljna trgovina robama od 2003. do P1 2008. (glavni indikatori)

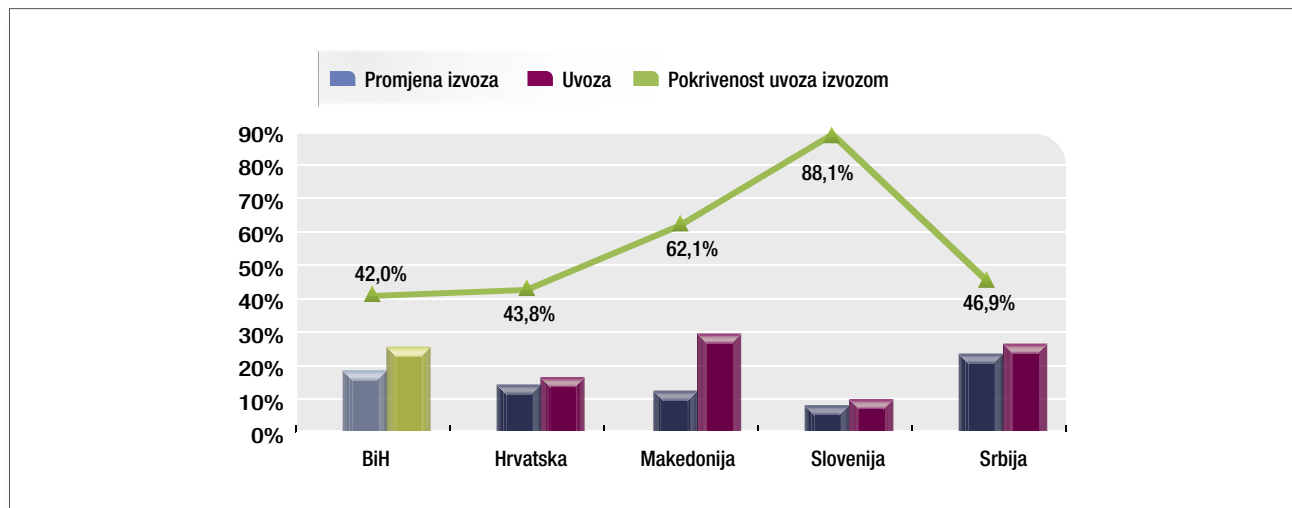
U milionima KM	2003	2004	2005	2006	2007	2007 P1	2008 P1
Izvoz roba	2.428	3.013	3.783	5.164	5.937	2.863	3.349
Uvoz roba	-8.365	-9.423	-11.180	-11.389	-13.899	-6.443	-7.978
Trgovinski bilans	-5.937	-6.410	-7.397	-6.225	-7.962	-3.581	-4.628
Ukupna trgovina	10.793	12.436	14.963	16.553	19.836	9.306	11.327
u % BDP	81%	85%	95%	94%	95%	-	-
% promjena izvoza	16%	24%	26%	37%	15%	18%	17%
--- uvoza	4%	13%	19%	2%	22%	29%	24%
--- bilansa (deficita)	0%	8%	15%	-16%	28%	16%	23%
---ukupne trgovine	6%	15%	20%	11%	20%	25%	22%
Pokrivenost uvoza izvozom	29%	32%	34%	45%	43%	44%	42%

Izvor: BH agencija za statistiku

U P1 2008. robna razmjena BiH sa ostatkom svijeta je iznosila 11,3 milijardi KM (što predstavlja povećanje za 22% u odnosu na P1 2007.). Najveći dio trgovine se odnosi na povećan uvoz koji je iznosio blizu 8 milijardi KM (rast 24% g/g) dok je izvoz registrovao 3,3 milijarde KM (rast od 17%). Koeficijent pokrivenosti uvoza izvozom derogirao je (sa 44% u P1 2007.) na 42%.

Međutim, ako posmatramo i zemlje u regiji možemo primjetiti sličan trend povećanog uvoza (od 11,5% u Sloveniji do 28% u Makedoniji), slabijeg izvoza (najveći rast izvoza zabilježen u Srbiji 22%) i pogoršane pokrivenosti uvoza izvozom u odnosu na isti period prethodne godine.

Grafikon 22: Regionalne stope rasta uvoza, izvoza i pokrivenosti za P1 2008.

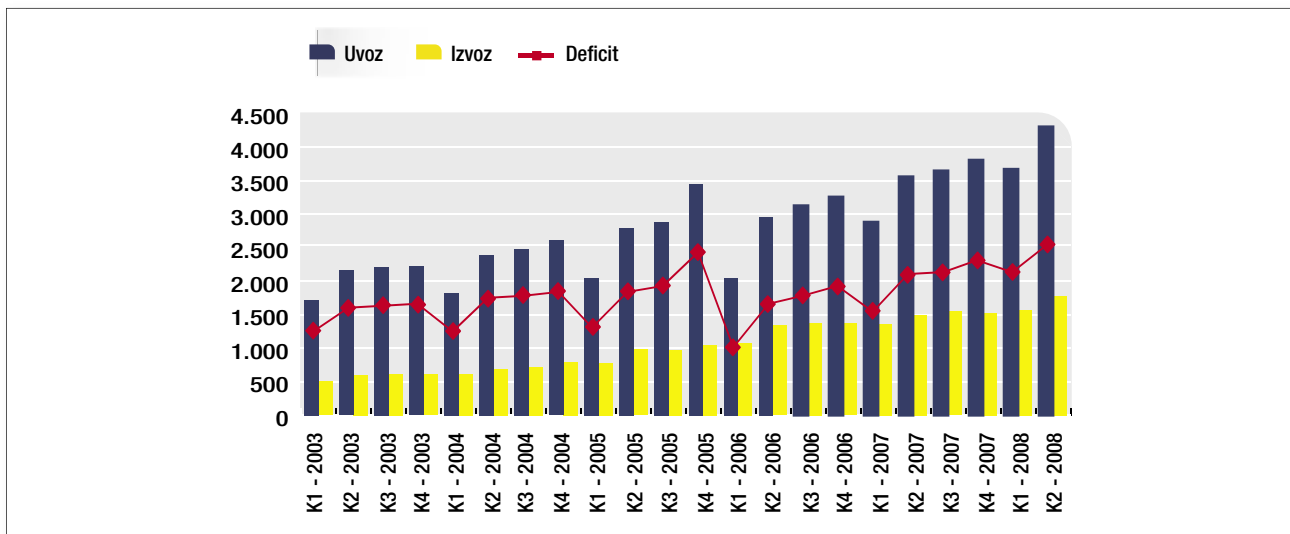

Izvor: Agencije za statistiku odabranih zemalja

Što se tiče *kvartalnih stopa rasta* uvoza i izvoza u BiH zanimljivo je napomenuti da od početka 2007., dugogodišnji trend viših stopa rasta izvoza u odnosu na uvoz se obrnuo u korist uvoza i takav ostaje sve do kraja izvještajnog perioda.

Posmatrajući *kvartalne vrijednosti* uvoza, izvoza i deficita u BiH do kraja juna 2008. možemo uočiti da se drugi kvartal 2008. ističe po najvećim vrijednostima kako uvoza, tako i izvoza i deficita. Ako se nastavi dosadašnji trend do kraja godine deficit bi mogao dostići 10 milijardi KM.

Grafikon 23: Kvartalne vrijednosti uvoza, izvoza i deficita u BiH

Izvor: BHAS

Struktura robne razmjene po proizvodima

Posmatrajući strukturu robne razmjene po **glavnim industrijskim grupacijama** vidimo da su više od pola BH izvoza (52%) intermedijarni proizvodi (tj. poluproizvodi ili proizvodi sa niskom dodanom vrijednošću). Sa druge strane i uvozom dominiraju poluproizvodi sa 34% i kapitalni proizvodi sa 22%.

Ako se izvrši generalna podjela **na poljoprivredne i industrijske** proizvode može se vidjeti da je uvoz industrijskih proizvoda iznosio 6,7 milijardi KM i u odnosu na isti period prošle godine ostvaren je rast za 24,3%. Izvoz industrijskih proizvoda iznosio je 3,2 milijarde KM i rastao je za 16,6% u odnosu na isti period prošle godine.

Carine na uvoz u Bosnu i Hercegovinu industrijskih proizvoda biće ukinute 01.01.2013. godine dok će do tada postepeno biti ukidane i to na pojedine industrijske proizvode sljedećom dinamikom:

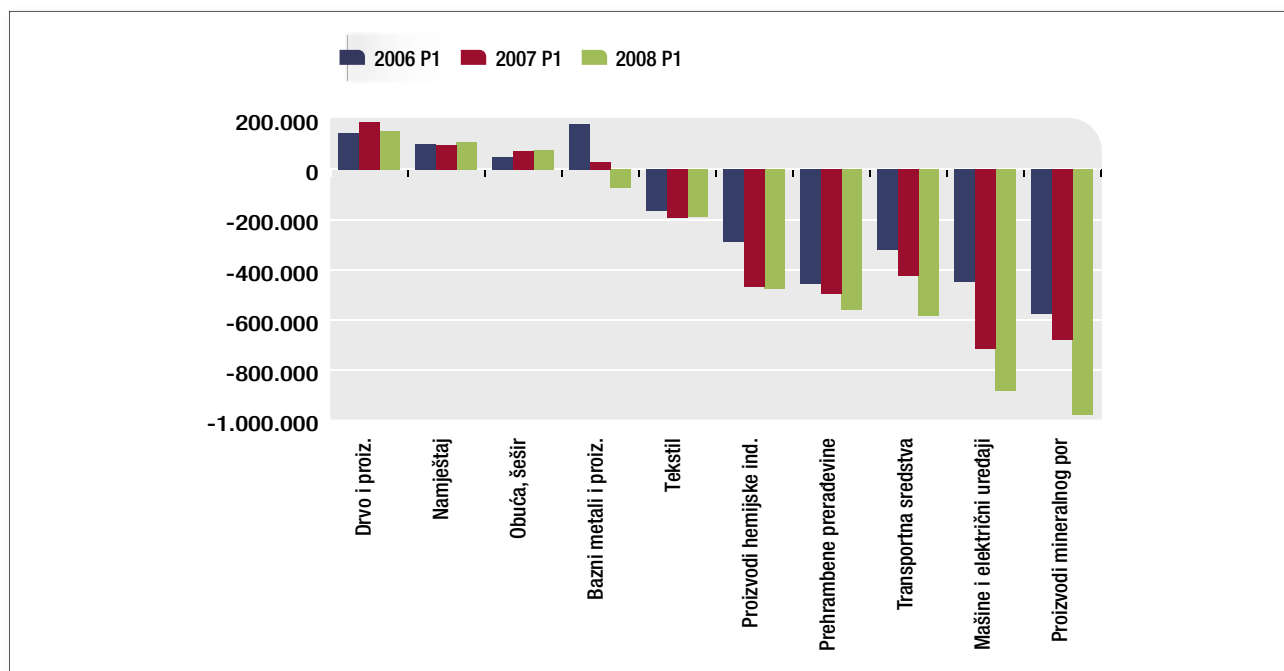
- 1. juli 2008.: smanjeno na 90%
- 1. januar 2009.: smanjeno na 80%
- 1. januar 2010.: smanjeno na 60%
- 1. januar 2011.: smanjeno na 40%
- 1. januar 2012.: smanjeno na 20%
- 1. januar 2013.: carine ukinute.

Uvoz poljoprivrednih proizvoda u prvom polugodištu 2008. godine iznosio je 1,2 milijarde KM što znači da je ostvaren rast u odnosu na isti period prošle godine za 21,6%.

Izvoz poljoprivrednih proizvoda u prvom polugodištu 2008. godine iznosio je 168,7 miliona KM, ako se izvrši poređenje sa prošlom godinom vidimo da je ostvaren rast za 25,8%.

BiH će postepeno smanjivati, a zatim ukinuti carine 01.01.2013. godine za većinu prerađenih poljoprivrednih proizvoda. BiH zadržava carine na najsenzitivnije poljoprivredne proizvode do ulaska BiH u EU.

Što se tiče najčešće korištene klasifikacije u vanjskoj trgovini **HS (Harmonizovani sistem)** i dalje se najviše trguje proizvodima mineralnog porijekla (nafta, električna energija), mašinama i opremom ali i baznim metalima (željezo i aluminijum). Sa svim pomenutim kategorijama, dodajući još i transportna sredstva, hranu i tekstil, u P1 2008. je ostvaren deficit u razmjeni.

Grafikon 24: Saldo robne razmjene po najznačajnijim kategorijama HS (u milionima KM)

Izvor: BHAS

U prvih 6 mjeseci 2008. BiH je u robnom prometu sa inostranstvom ostvarila ukupan trgovinski deficit u vrijednosti od 4,6 milijardi KM što predstavlja rast od 23% u odnosu na isti period prethodne godine (ubrzanje rasta za 7 procentnih poena).

Najveći deficit (23% deficita) i najveći doprinos rastu deficita se tradicionalno registruje u kategoriji **mineralnih proizvoda** (najvećim dijelom nafta) koji je ove godine u P1 iznosio blizu 1 milijarde KM. Ova kategorija je dala i najveći doprinos (7,3 procentna poena) godišnjem rastu uvoza (od ukupno 24% rasta uvoza). Vrijednost uvoza mineralnih proizvoda je rasla ubrzano po stopi od 44,4% g/g najvećim dijelom usljed cjenovnog efekta (cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u P1 2008. u odnosu na P1 2007. je porasla za čak 75%¹⁸).

S druge strane, ni ubrzan rast izvoza električne energije (u istoj kategoriji) od 83% koji je čak najviše doprinjeo rastu izvoza od 17%, nije bio dovoljan da smanji pomenuti deficit.

Na drugom mjestu po značaju u deficitu (udio od 20%) pripada kategoriji **mašina, aparata i opreme**, a koji je u P1 2008. iznosio 883 miliona KM (rast 2,4% g/g). Modernizacija proizvodnje i potreba za udovoljavanjem eko-tehnološkim zahtjevima dovode do toga da uvoz ove kategorije konstantno raste, a ove godine čak po nižoj stopi u odnosu na isti period 2007. (22 vs. 43%). Ovakav stalno rastući deficit je takođe zabrinjavajući kao i u prethodnoj kategoriji jer u BiH postoje kapaciteti i rastuća proizvodnja mašina i aparata za izvoz koja je u ovom slučaju nedovoljna da barem umanjí postojeći deficit. Zanimljivo, ova kategorija je treća po važnosti kod izvoza sa učešćem od 13% i stopom rasta od 18,3%. Poznate fabrike su „Bira“ iz Bihaća, „Jelšingrad“ Gradiška, i dr.

Rast neto uvoza **transportnih sredstava** ukazuje na preferenciju iz uvoza, a naročito polovnih automobila u odnosu na domaću proizvodnju. U P1 2008. registrovan je ubrzan rast uvoza transportnih sredstava (40%) za koje se očekuje da će do kraja godine još i više rasti sa obzirom na stupanje na snagu privremenog sporazuma 1. jula i pada carina za 50% (na 7,5%) na nova vozila, dok carina na polovna će se sniziti samo za 10% i iznosiće 13,5%. Poznate su još i najave modernizacije željeznica i uvoza vagona za potrebe prevoza rude za Arcelor Mittal u Zenici.

Sa druge strane i domaća proizvodnja i izvoz rastu po značajnim stopama (proizvodnja je rasla u RS-u 40%, a u FBiH 178% dok je izvoz rastao 56%) najviše po osnovu proizvodnje auto dijelova. Autoklaster

18 Izvor: IEA (Međunarodna agencija za energiju)

u BiH obuhvata 12 firmi uz godišnji rast proizvodnje 12-15%. Od značajnijih fabrika mogu se izdvojiti: tvornica filtera „Unicofilter“ i „Pobjeda“ iz Tešnja, zatim „Nova livnica Cimos Kasting“ u Zenici koja se bavi proizvodnjom autodijelova za najpoznatije svjetske proizvođače automobila. „Fering“ Gradačac otpočinje proizvodnju kranskih dizalica a poznat je i „TMD“ Gradačac. Novootvorena „FAMOS Adi“ u Sarajevu proizvodi autodijelove za ino tržište.

Značajan uvoz **hrane** je u ovom polugodištu rastao 14% najvećim dijelom usljed povećanih cijena osnovnih žitarica na svjetskim tržištima, ali i zbog skupljeg transporta. Izvoz prehrambenih prerađevina je rastao po stopi od 28%, a interesantno je spomenuti i novu fabriku šećera u Brčkom koja bi mogla popraviti bilans u ovoj kategoriji.

U okviru **hemijske industrije**, koja je takođe neto uvoznik, možemo istaći da se i dalje najviše uvoze lijekovi, a izvozi anorganska hemija koja bilježi rast izvoza od 31,4% ali i pad proizvodnje u zemlji (stagnaciju u RS i pad u FBiH). Proizvodi anorganske hemije najvećim dijelom su vezani za proizvodnju glinice Birač iz Zvornika, koji u posljednje vrijeme imaju probleme sa konkurentnošću.

Prvi deficit koji se smanjio (i poboljšala pokrivenost sa 40% na 47%) se odnosi na kategoriju **tekstilnih proizvoda** koji tradicionalno bilježi rast izvoza po osnovu lon poslova (u P1 30%). Rast uvoza (11%) iz iste kategorije (mada usporen u odnosu na rast iz P1 2007.) potkrepljuje prethodnu tvrdnju da je dio izvoza (rast od 30%) vezan za uvozne komponente. Proizvodnja tekstila je rasla u FBiH 30%, u RS 15%, a obavljala se najvećim dijelom za stranog naručioca.

Bazni metali su se ove godine prvi put našli u zoni deficita (tj. kao neto uvoznici) uslijed snažnijeg rasta uvoza od izvoza (23% vs. 10,5%). Stope rasta izvoza su u skladu sa rastom proizvodnje u oba entiteta, dok su višim vrijednostima uvoza pogodovala i više cijene metala željeza i aluminijuma na svjetskim tržištima (20-60%).

Pokretanjem visoke peći u Zenici (Arcelor Mittal) u K2 2008. nakon 17 godina je otpočela sa radom nova integralna proizvodnja kojom će se povećati proizvodnja željeza prvobitno na 1,1 miliona tona, a do 2010. i na 2 miliona tona. Time bi se saldo trgovine u budućnosti trebao značajno popraviti. Trenutni saldo trgovine željezom i proizvodima od željeza je deficit od 213 miliona KM (koji prestavlja povećanje od 68 miliona KM u odnosu na P1 2007.).

U slučaju aluminijuma potrebno je istaći nešto manji suficit u trgovini uglavnom uslijed porasta cijena na svjetskom tržištu. (U P1 2008 suficit je iznosio 220 miliona KM a manji je za 14 miliona u odnosu na P1 2007.) Cijene su porasle najvećim dijelom zbog smanjenja proizvodnje najvećeg proizvođača Kine uslijed problema sa opskrbom energentima.

Nakon sedam najznačajnijih grupa proizvoda koje su registrovale deficit u razmjeni dolazimo i do tri koje su zabilježile suficit, tj. ostvarile neto izvoz. Od njih je najznačajnija kategorija **proizvoda od drveta i namještaj** u kome se suficit povećao na 150 miliona KM. Ostvaren je rast izvoza od 18,4%, a uvoza 21,7%. Inače, rezultati proizvodnje u drvenoj industriji u posljednje dvije godine pokazuju pozitivne strukturne promjene. To je utjecalo na povećanje izvoza finalnih proizvoda od drveta, veće korištenje proizvodnih kapaciteta te povećanje konkurentnosti proizvođača.

Kategorija **obuće** i kože ostvarila je suficit od 75,6 miliona KM (povećanje od 3,5 miliona KM). Pokrivenost je dostigla 164%. Značajne su Tvornica obuće Široki brijeg, OLIP Travnik, KTK Visoko, proizvodnja rukavica iz Goražda i dr.

Struktura robne razmjene po zemljama

Posmatrano prema regionalnim grupacijama, u P1 2008. se najviše trgovalo sa zemljama EU (koje su smanjile svoje učešće sa 55% u P1 2006. na 50% u P1 2008.), a zatim sa zemljama potpisnicama CEFTA-e plus Turska koje su povećale svoj udio u ukupnoj trgovini (sa 30% na 34%). Povećan obim razmjene sa zemljama CEFTA plus Turska se odnosio uglavnom na povećan uvoz iz pojedinih zemalja te grupacije (učesće u uvozu je povećano sa 30% u P1 2006. na 35% u P1 2008.), dok je sa druge strane udio u ukupnom izvozu ostao nepromijenjen (32%).

Uvoz iz Turske se povećao za 45% (g/g) a iz Srbije i Hrvatske po 25%, dok je izvoz značajnije rastao samo u Srbiju (35% u P1 2008. u odnosu na 17% u P1 2007.).

Izvoz u zemlje EU je rastao po stopi od 12% (g/g) što predstavlja smanjenje od 5 procentnih poena u odnosu na rast iz P1 2007. (17%) koje je opravdano usporavanjem tražnje iz EU obzirom na usporavanje rasta ekonomije EU (za koji se projektuje da neće preći 1,5% u 2008.). Rast uvoza iz EU je nešto ubrzao (sa 18% u P1 2007. na 20% u P1 2008.) s tim da se do kraja godine očekuje i veća stopa s obzirom na stupanje na snagu prelaznog perioda po osnovu potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU (16.06.2008.), a koji počinje od 01.07.2008. i predviđa ukidanje i postepeno smanjenje carina na proizvode porijeklom iz EU.

Tabela 5: Robni izvoz i uvoz BiH prema grupacijama zemalja (udjeli u postocima)

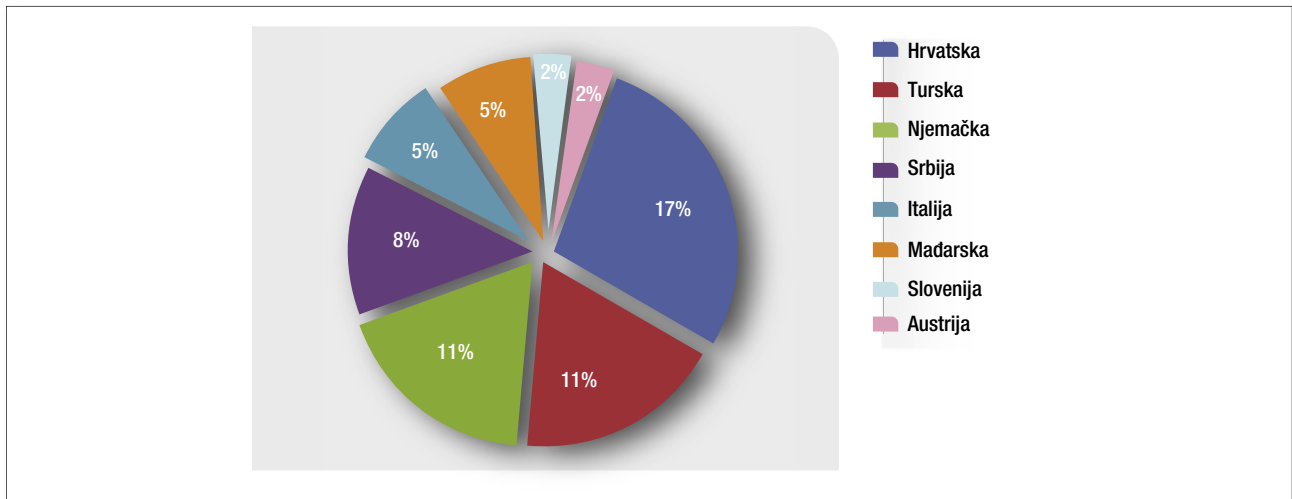
IZVOZ			Ekonomске grupacije	UVOZ		
2006 P1	2007 P1	2008 P1		2006 P1	2007 P1	2008 P1
60%	59%	57%	EU 27	53%	49%	47%
14%	13%	12%	Njemačka	12%	14%	13%
13%	9%	9%	Italija	9%	13%	9%
10%	8%	6%	Slovenija	6%	10%	8%
6%	4%	4%	Austrija	4%	6%	4%
32%	32%	32%	CEFTA	30%	34%	35%
18%	19%	17%	Hrvatska	17%	17%	17%
12%	12%	13%	Srbija	9%	10%	10%
0%	0%	0%	Turska	3%	5%	6%
9%	8%	11%	Ostale	17%	18%	18%

Izvor: BH agencija za statistiku

Kada se posmatra učešće u ukupnom deficitu BiH za prvih 6 mjeseci 2008., možemo primijetiti da je učešće zemalja EU ostalo isto kao i prethodne godine 40% (u 2006. bilo 47%), a zemalja grupacije SST se povećalo (sa 28% u P1 2006.) na 37% u P1 2008.

Najveći doprinos rastu deficita su dale zemlje SST sa 13 procentnih poena (skoro pola ukupnog rasta deficita od 29%), a od toga - Hrvatska i Turska (7 i 5 = 12 proc. poena). Od zemalja EU koje su imale doprinos od 11 procentnih poena najznačajnije su bile Mađarska sa 4 p.p. i Njemačka sa 2 p.p.

Grafikon 25: Deficit BiH u P1 2008.

Izvor: BHAS

Deficit sa **Hrvatskom** (788 miliona KM) je porastao za značajnih 50% najvećim dijelom zbog povećanog uvoza nafte iz Hrvatske INA-e (koji je iznosio više od pola milijarde KM), ali i metalnih sirovina i hrane. Sa druge strane najznačajniji izvozni proizvodi u Hrvatsku su bili metali i proizvodi od metala (298 miliona KM).

Naredni značajan deficit je ostvaren u trgovini sa sa **Turskom** (502 miliona KM) koji je dobio na značaju naročito nakon 01.01.2007. do kad je ugovor o slobodnoj trgovini predvidio ukidanje carine na skoro sve proizvode sa porijeklom iz Turske. U odnosu na P1 2007. uvoz je porastao za 45%, a najviše se uvozila nafta (270 miliona), a zatim i aparati i mašine (BEKO), kao i tekstil i plastika. Potencijal izvoza iz BiH je čak opao na tržištu Turske (32%).

Deficit sa **Njemačkom** (od 498 miliona KM) se nalazi na trećem mjestu uz porast od 11%. Razlog pretjeranog uvoza iz Njemačke je tradicionalan uvoz vozila, ali i kvalitetna oprema i mašina koji se uvoze u velikim količinama (546,5 miliona KM). Najveći udio u BH izvozu u Njemačku su imali namještaj i drugi proizvodi svrstani kao razno (47%), ali i proizvodi od metala i rezervni dijelovi za automobile.

Negativan trgovinski saldo sa susjednom **Srbijom** (363 miliona KM) se u ovom periodu povećao za 14%, a najviše se uvozila hrana i metali i proizvodi od metala, a izvozila struja i proizvodi od metala.

Pored Turske, koja se po prvi put ove godine probila na drugo mjesto po važnosti u cjelokupnom deficitu BiH, značajno povećanje deficita je zabilježeno i u trgovini sa Mađarskom od 119% (a koji iznosi 240 miliona KM). Najznačajniji proizvodi koji su kreirali pomenuti deficit su hrana i gorivo (zajedno čine 80%).

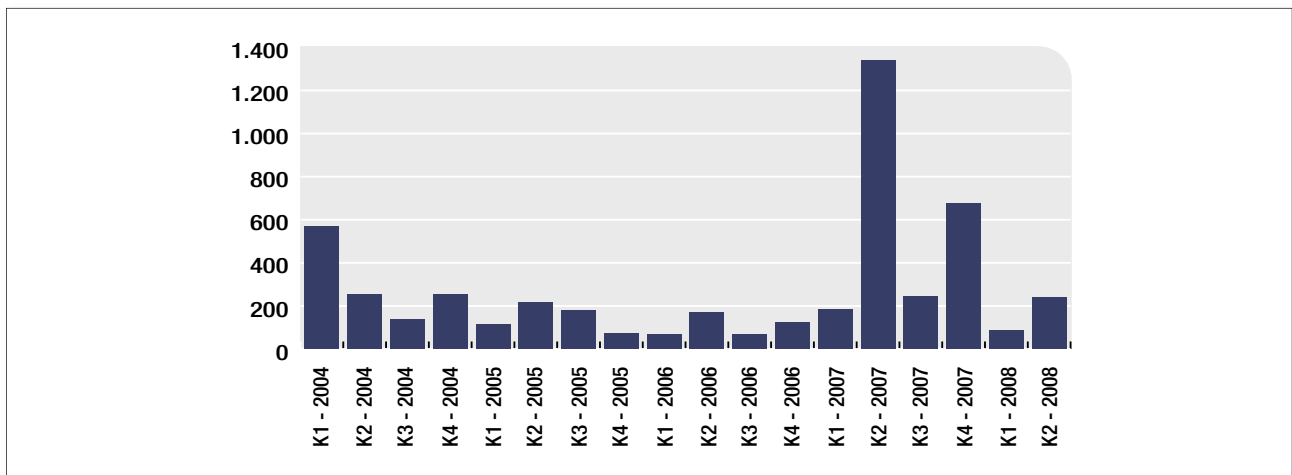
Zanimljivo je spomenuti da je suficit je ostvaren samo sa Luksemburgom i Latvijom ukupno 11,3 miliona KM (od zemalja iz EU) i sa Albanijom od 5,2 miliona KM (iz grupacije zemalja CEFTA).

Strane direktne investicije

Na osnovu podataka Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa stanje stranih direktnih investicija od maja 1994. zaključno sa 30.06.2008. je iznosilo 6,81 milijardi KM.

U prvih šest mjeseci 2008. registrovano je ukupno 327 miliona KM, dok je broj ugovora iznosio 540. Najviše se ulagalo u proizvodne aktivnosti (50%) a najznačajniji investitor su bile kompanije iz Austrije (31,7%).

Grafikon 26: Stanje FDI po kvartalima u BiH (u 000 KM)

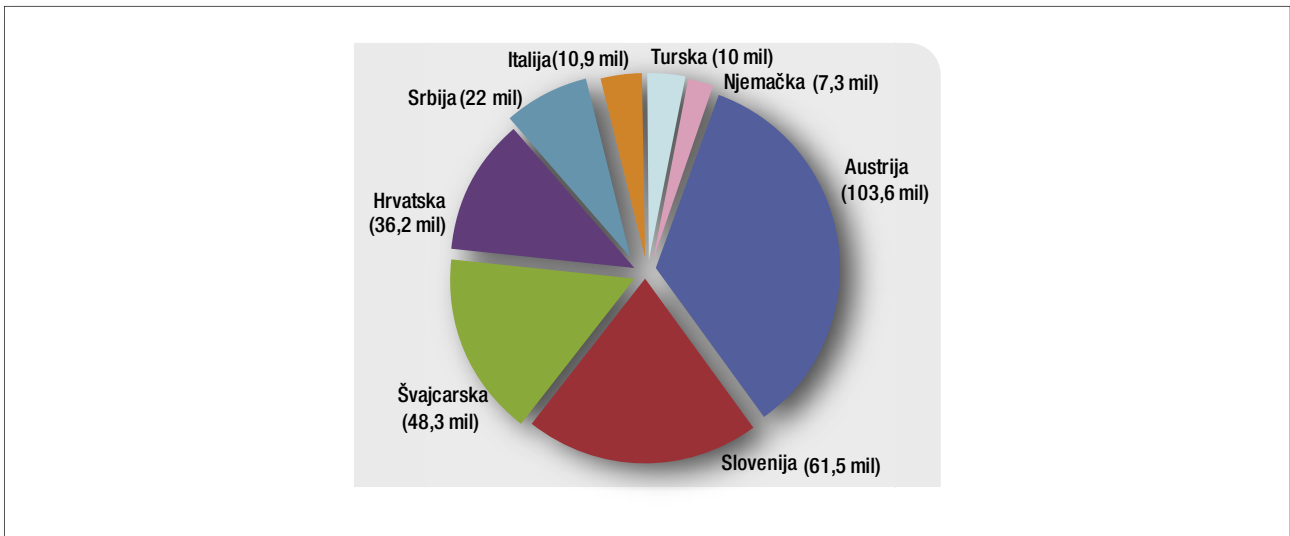
Izvor: MVTEO

Od ukupnog kapitala u P1 2008., 36,4% se odnosi na ulaganja u osnivanje novih društava/kompanija, a na dokapitalizaciju ranije osnovanih društava (povećanje kapitala) 63,6%, sa napomenom da je u okviru dokapitalizacije društva uključen i preračun strane valute u KM kompanije „Arcelor Mittal“ iz Zenice.

Gotovo 90 posto stranih investicija u ovoj godini plasirano je u Federaciji BiH, tačnije u tri regije - sarajevsku, tuzlansku i zeničku. U Republici Srpskoj najviše stranih investicija privukla je Srebrenica - desetak miliona eura - što je vjerovatno posljedica snažnijeg angažmana međunarodne zajednice.

Kao što je već navedeno, najviše investicija bilo je iz Austrije - 103,6 miliona KM, potom slijede Slovenija sa 61,5 miliona KM i Hrvatska (36,2 miliona KM), ako izuzmemo Švajcarsku koja je zabilježila povećanje na osnovu promjene valute u KM. (Arcelor Mittal)

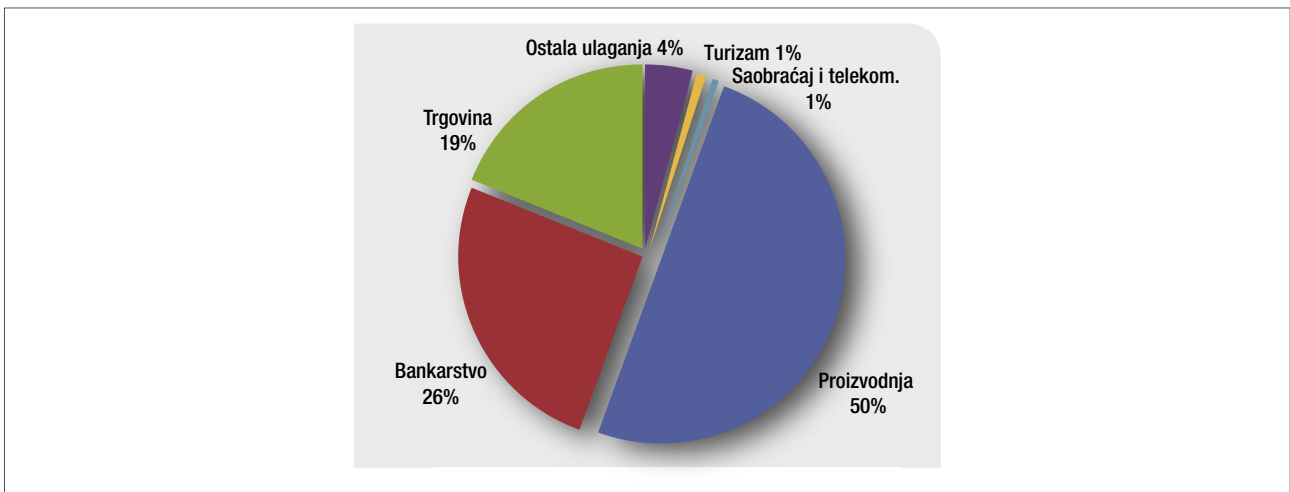
Grafikon 27: Najznačajnija ulaganja u BiH po zemljama

Izvor: MVTEO

Austrijske investicije su bile najpovoljnije po strukturi, jer su uglavnom usmjerene na podizanje proizvodnih kapaciteta, poput modernizacije i proširenja proizvodnje cementa u Lukavcu ili proizvodnje građevinskog materijala u Blažuju (kod Sarajeva). Dodatna ulaganja Austrija je obezbijedila i za proizvodne fabrike iz Goražda „Bekto Precisa“ i „Emka Bosnia“. Važnije slovenačke investicije u proizvodnju su preduzeće „Lebo“ u Zenici, zatim i u fabriku motornih dijelova „FAMOS“ u Hrasnici. Važno je istaći i ulaganje u novu livnicu „CIMOS TMD Casting“ u Zenici.

Grafikon 28: Registrovane FDI u BiH po djelatnostima

Izvor: MVTEO

Najznačajnija investicija u bankarstvo je bila uvećanje kapitala u bankama Hypo i Volksbank od strane društava iz Austrije (sa po 52,2 i 24 miliona KM, respektivno). Što se tiče trgovinske djelatnosti najveće investicije su bile u uvećanje kapitala u kompanijama „Konzum“ iz Hrvatske i „Merkator“ iz Slovenije sa po 11 miliona KM.

Od ostalih ulaganja značajno je osiguranje i najveća investicija u dokapitalizaciju „Grawe“ osiguranja od strane firme iz Austrije (5 miliona KM).

PRILOZI

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

januar – juni 2008.

Jedinica za ekonomska istraživanja

Septembar 2008

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u FBiH

	period po indeksu		analogni period prethodne godine						
	1-12.2007	1-6.2007	1-6.2008	1.2008	2.2008	3.2008	4.2008	5.2008	6.2008
	bazni period								
INDUSTRIJA UKUPNO	108,6	112,3	104,9	108,7	113,7	94,3	102,5	105,1	106,7
C) VAĐENJE RUDA I KAMENA	105,6	105,4	99,8	114,2	119,0	100,8	86,5	97,5	89,7
D) PRERADIVAČKA INDUSTRIJA	111,7	119,2	104,7	107,7	110,5	92,0	105,4	107,2	107,1
E) PROIZVODNJA I SNABDJEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, GASOM I VODOM	101,7	98,0	108,8	108,6	119,6	97,8	104,9	103,2	119,6
VADENJE RUDA I KAMENA									
10) Vađenje kamenog i mrkog uglja, lignita i treseta	104,2	101,1	106,1	116,2	118,8	107,1	96,7	100,5	100,9
13) Vađenje ruda metala	115,3	118,4	97,0	58,4	102,5	148,4	118,7	88,2	75,5
14) Vađenje ostalih ruda i kamena	110,7	125,6	74,7	106,3	121,5	74,7	55,8	86,0	52,8
PRERADIVAČKA INDUSTRIJA									
15) Proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića	107,9	108,3	105,6	110,4	104,3	107,8	102,6	107,7	102,2
16) Proizvodnja duhanskih proizvoda	95,8	99,2	104,2	106,1	143,7	106,5	90,1	81,5	101,1
17) Proizvodnja tekstila prediva i tkanina	77,9	81,1	130,4	178,1	145,9	140,7	127,3	118,0	98,8
18) Proizvodnja odjevnih predmeta, dorada i bojenje krzna	99,5	107,8	130,0	158,6	168,2	100,2	128,0	108,0	115,1
19) Proizvodnja kože i predmeta od kože i obuće	104,3	123,7	107,9	118,7	106,1	84,1	109,9	126,1	114,2
20) Prerada i proizvodi od drveta i plute	103,0	117,4	250,0	96,5	129,5	76,2	83,9	112,0	93,6
21) Proizvodnja celuloze, papira i proizvoda od papira	94,4	91,7	113,1	121,0	103,5	103,2	125,8	101,8	124,9
22) Izdavačka djelatnost, štamparije i reprodukcija snimanih materijala	132,0	137,8	105,1	68,6	113,1	111,4	132,1	140,1	92,5
23) Proizvodnja koksa i derivata nafte	132,4	169,9	114,2	107,1	134,5	149,4	141,2	87,7	91,2
24) Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	121,7	155,7	89,9	98,2	85,5	32,2	104,5	105,1	123,5
25) Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	116,1	140,9	99,2	97,8	106,0	104,3	93,4	92,7	102,0
26) Proizvodnja proizvoda od ostalih minerala	105,4	119,2	111,3	155,6	113,4	93,6	113,6	110,7	110,3
27) Proizvodnja osnovnih metala	106,6	101,9	110,0	100,5	113,1	139,4	104,1	95,9	110,6
28) Proizvodnja metalnih proizvoda osim mašina	138,0	135,7	119,7	109,5	152,9	134,8	115,2	113,6	102,1
29) Proizvodnja ostalih mašina i uređaja	140,3	121,9	122,2	114,5	138,8	124,1	111,8	136,9	111,4
30) Proizvodnja kancelarijskih i računarskih mašina	147,0	180,9	84,6	70,7	54,5	74,3	134,8	99,1	114,1
31) Proizvodnja drugih elektronskih mašina i aparata	80,0	81,8	94,1	99,4	113,6	116,9	84,5	90,0	62,5
33) Proizvodnja medicinskih, preciznih i optičkih instrumenata	103,1	138,1	113,2	130,2	98,0	78,8	117,3	116,7	145,2
34) Proizvodnja motornih vozila i prikolica	156,8	150,3	130,3	131,7	128,3	93,8	114,1	144,9	181,7
35) Proizvodnja ostalih saobraćajnih sredstava	77,0	68,4	278,2	215,1	180,2	380,6	283,2	429,3	288,8
36) Proizvodnja namještaja i sličnih proizvoda	116,3	135,4	84,6	96,3	83,2	68,6	91,8	90,4	84,5
37) Reciklaža	108,8	112,8	104,2	97,3	118,5	111,1	106,4	91,1	105,1
PROIZVODNJA I SNABDJEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, GASOM I VODOM									
40) Proizvodnja i snabđivanje el. Energijom, gasom, parom i toplom vodom	101,7	98,0	108,8	108,6	119,6	97,8	104,9	103,2	119,6
41) Skupljanje, pročišćavanje i distribucija vode									

Izvor: Federalni zavod za statistiku FBiH

Tabela 2: Industrijska proizvodnja u RS

	period po indeksu									
	1-12.2007	1-6.2006	1-6.2007	1-6.2008	1.2008	2.2008	3.2008	4.2008	5.2008	6.2008
	bazni period									
INDUSTRIJA UKUPNO	101,4	110,8	100,9	108,0	104,8	106,3	106,0	114,2	106,2	110,6
C) VAĐENJE RUDA I KAMENA	102,7	133,3	105,9	122,8	90,6	151,2	125,0	135,6	113,8	118,6
D) PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	104,1	108,6	107,2	101,8	100,6	98,6	105,0	105,8	96,7	103,8
E) PROIZVODNJA I SNABDJEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, GASOM I VODOM	94,6	116,6	86,3	121,8	114,1	117,0	104,4	136,9	141,6	131,9
VAĐENJE RUDA I KAMENA		133,3	105,9	122,8				135,6	113,8	118,6
10) Vađenje kamenog i mrkog uglja, lignita i treseta	86,7	217,6	102,8	162,6	93,7	106,1	170,7	730,5	416,5	172,2
13) Vađenje ruda metala	96,6	101,8	87,2	120,0	89,7	186,4	129,4	137,6	99,0	102,9
14) Vađenje ostalih ruda i kamena	127,2	117,3	190,6	111,9	85,8	116,6	92,8	94,1	112,2	155,3
PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA		108,6	107,2	101,8				105,8	96,7	103,8
15) Proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića	99,4	107,7	100,3	101,5	100,0	105,5	108,6	98,4	101,6	97,0
16) Proizvodnja duhanskih proizvoda	75,6	91,6	83,0	119,0	306,1	97,5	94,6	118,9	76,8	58,5
17) Proizvodnja tekstila prediva i tkanina	179,4	59,2	228,2	115,6	36,4	39,1	232,1	131,6	112,3	118,1
18) Proizvodnja odjevnih predmeta, dorada i bojenje krzna	127,8	121,2	124,0	105,0	118,4	117,0	75,3	146,6	78,0	121,0
19) Proizvodnja kože i predmeta od kože i obuće	83,9	73,9	68,8	94,5	106,8	105,1	81,6	104,1	88,1	85,2
20) Prerada i proizvodi od drveta i plute	91,3	235,9	104,0	95,4	97,2	102,3	93,7	95,7	87,3	99,0
21) Proizvodnja celuloze, papira i proizvoda od papira	117,0	84,8	114,2	110,4	123,9	123,0	98,4	120,6	103,2	99,7
22) Izdavačka djelatnost, štampanje i reprodukcija snimanih materijala	96,8	122,2	104,1	90,9	89,4	78,6	85,6	83,4	85,4	137,3
23) Proizvodnja koksa i derivata nafte	108,6	23,9	123,5	101,0	80,7	109,0	113,4	80,8	97,3	114,7
24) Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	97,2	95,3	92,2	100,7	102,9	103,0	89,1	116,0	96,6	99,0
25) Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	96,1	97,7	81,5	105,5	121,0	126,3	130,1	89,1	84,2	109,3
26) Proizvodnja proizvoda od ostalih minerala	107,3	105,0	138,3	113,1	105,3	173,3	128,1	98,2	97,5	119,4
27) Proizvodnja osnovnih metala	84,9	152,4	80,2	112,7	103,8	90,2	130,9	127,3	111,5	117,1
28) Proizvodnja metalnih proizvoda osim mašina	105,7	104,3	125,7	81,4	93,2	71,8	70,6	102,2	72,0	88,4
29) Proizvodnja ostalih mašina i uređaja	130,9	59,4	123,0	90,2	113,7	56,8	99,2	105,4	96,0	84,0
30) Proizvodnja kancelarijskih i računarskih mašina	137,8	109,1	191,7	73,6	77,3	73,8	53,5	268,1	79,6	35,7
31) Proizvodnja drugih elektronskih mašina i aparata	90,0	78,8	96,9	148,5	70,6	157,0	185,5	165,4	173,3	153,6
32) Proizvodnja radio, TV i komunikacione opreme	33,3	12,3	36,3	17,6	0,0	0,0	33,3	0,0	0,0	100,0
33) Proizvodnja medicinskih, preciznih i optičkih instrumenata	92,4	67,3	142,8	83,1	97,5	219,6	63,9	45,2	36,3	74,4
34) Proizvodnja motornih vozila i prikolica	114,9	125,4	129,9	139,3	181,8	127,3	168,0	158,0	131,1	105,7
35) Proizvodnja ostalih saobraćajnih sredstava	113,7	101,6	118,2	112,7	119,0	113,8	169,9	114,1	82,5	104,7
36) Proizvodnja namještaja i sličnih proizvoda	174,0	133,7	147,6	115,3	64,2	118,5	103,8	130,8	136,4	135,9
37) Reciklaža	151,5	97,9	175,3	74,7	108,1	85,7	52,4	76,7	69,3	81,4
PROIZVODNJA I SNABDJEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, GASOM I VODOM		116,6	86,3	121,8				136,9	141,6	131,9
40) Proizvodnja i snabdjevanje el. Energijom, gasom, parom i toplom vodom	94,6	116,6	86,3	121,8	114,1	117,0	104,4	136,9	141,6	131,9

Izvor: Republički zavod za statistiku RS

Tabela 3. Realni sektor - industrija i usluge

Vrijednost po indeksu bazni period	isti period prethodne godine									
	1-12.2007	1-6.2007	1-6.2008	1.2008	2.2008	3.2008	4.2008	5.2008	6.2008	
Proizvodnja										
Industrijska proizvodnja	FBIH	108,6	112,3	104,9	108,7	113,7	94,3	102,5	105,1	106,7
	RS	101,4	100,9	108,0	104,8	106,3	106,0	114,2	106,2	110,6
Gradevinarstvo (vrijednost radova)	FBIH	122,6	100,1	143,9	173,7	147,8	152,1	129,0	129,5	149,0
	RS	129,6	159,3	113,0	156,2	187,2	86,2	114,9	128,3	83,6
Prijevoz										
Gestovni (prevezeno robe)	FBIH	153,2	162,8	Nije objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno
	RS	120,6	154,0	96,6	207,5	121,6	99,4	107,2	97,1	101,1
Gestovni (prevezeni putnici)	FBIH	102,6	106,8	Nije objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno
	RS	108,3	106,1	127,2	100,8	103,2	95,8	133,5	119,8	125,6
Gradsko - Prigradski Prijevoz (prevezeni putnici)	FBIH	76,3	77,3	Nije objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno
	RS	107,6	109,5	101,9	93,7	98,5	102,7	111,9	99,2	106,7
Željeznički (prevezeno robe)	FBIH	105,4	103,3	Nije objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno
	RS	99,6	104,1	101,2	104,7	100,7	114,4	111,5	89,4	93,6
Željeznički (prevezeni putnici)	FBIH	104,5	104,9	Nije objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno
	RS	92,6	95	102,9	100,0	106,7	113,1	98,3	93,5	105,9
Turizam										
Domaći	FBIH	118,0	120,6	107,8	103,1	109,3	101,9	108,3	105,1	117,0
	RS	111,0	118,3	110,2	106,2	121,6	120,8	109,7	100,6	109,6
Strani	FBIH	117,9	117,9	106,0	98,9	114,8	105,9	100,5	113,1	102,8
	RS	124,3	122,4	119,1	124,3	103,1	106,7	105,1	163,3	108,7

Izvori: Entitetski zavodi za statistiku

Tabela 4. Poslovanje u trgovini na malo i ugostiteljstvu

Vrijednost po indeksu		2007	P1 2007	P1 2008	isti period prethodne godine				5.2008	6.2008
bazni period					1.2008	2.2008	3.2008	4.2008	5.2008	6.2008
Trgovina na malo	trenutne cijene	114,0	116,6	120,6	117,1	126,1	121,4	114,7	123,7	118,1
	deflacija cijena indeksom potrošačkih cijena	112,0	116,5	119,7	110,1	118,3	113,0	113,8	122,7	117,0
	trenutne cijene	116,2	120,9	124,3	128,7	141,1	125,5	Nije objavljeno	Nije objavljeno	Nije objavljeno
	deflacija cijena indeksom trgovine na malo	114,9	120,9	123,4	121,6	133,4	117,6	Nije objavljeno	Nije objavljeno	Nije objavljeno
Ugostiteljstvo	trenutne cijene	124,7	123,8	Nije objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno
	deflacija cijena indeksom trgovine na malo	122,5	123,7	Nije objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno	Kvart objavljeno
	trenutne cijene	117,0	115,8	136,3	137,8	137,9	130,8	129,4	141,7	138,9
	deflacija cijena indeksom trgovine na malo	115,7	115,8	135,3	130,2	130,3	122,6	128,4	140,6	137,6

Izvori: Entitetski zavodi za statistiku

Tabela 5: Tržište rada

Mjesec	broj zaposlenih				broj nezaposlenih				stopa nezaposlenosti				prosječne neto plate				prosječne neto penzije*			
	BiH	RS	Brčko	BiH	FBIH	RS	Brčko	BiH	FBIH	RS	Brčko	BiH	FBIH	RS	Brčko	BiH	FBIH	RS	Brčko	
	osobe				osobe				%				KM				KM			
I-2003	386.397			454.131	292.040	145.905	16.186		43,0%			476	510	386	704	160	188	120		
II-2003	386.668			455.587	292.828	146.604	16.155		43,1%			475	512	372	690	160	188	120		
III-2003	633.663	387.134	234.686	11.843	452.513	293.204	144.060	15.249	41,7%			473	516	371	684	160	189	120		
IV-2003	387.378			448.784	292.843	142.354	13.587		43,1%			479	523	369	677	162	188	125		
V-2003	387.502			450.243	292.626	142.621	14.996		43,0%			481	525	373	688	162	188	125		
VI-2003	387.850			453.373	293.970	143.666	15.737		43,1%			484	527	379	690	162	188	126		
VII-2003	387.832			459.015	297.477	145.112	16.426		43,4%			486	531	374	694	166	188	136		
VIII-2003	388.094			462.100	299.340	146.040	16.720		43,5%			487	527	381	691	166	188	136		
IX-2003	637.575	387.542	238.190	11.843	466.604	302.271	147.200	17.133	42,3%			488	527	376	691	173	199	137		
X-2003	387.198			467.847	303.054	147.635	17.158		43,9%			488	528	386	715	175	199	144		
XI-2003	387.679			468.486	303.454	147.980	17.052		43,9%			499	528	394	704	178	199	151		
XII-2003	387.294			468.067	304.830	146.574	16.663		44,0%			486	530	385	707	181	199	159	147	
I-2004	387.099			461.943	306.806	138.373	16.764		44,2%			496	527	394	710	184	199	157	165	
II-2004	387.197			464.492	308.017	139.614	16.861		44,3%			495	525	406	704	185	199	160	167	
III-2004	635.064	387.212	235.578	12.274	466.541	309.875	139.806	16.860	42,4%			494	526	405	707	186	199	161	167	
IV-2004	387.572			466.465	309.866	139.866	16.733		44,4%			499	530	410	703	185	199	161	168	
V-2004	387.592			465.100	309.226	139.106	16.768		44,4%			506	535	418	706	185	199	161	167	
VI-2004	387.651			467.841	311.619	139.281	16.941		44,6%			509	538	427	701	185	198	161	166	
VII-2004	388.884			474.051	317.297	139.572	17.182		44,9%			506	535	427	708	190	206	161	169	
VIII-2004	389.006			477.914	321.093	139.675	17.146		45,2%			509	536	434	704	190	206	161	169	
IX-2004	638.721	389.119	236.899	12.703	482.211	323.111	141.867	17.233	43,0%			506	534	423	703	191	207	161	170	
X-2004	389.502			480.672	323.537	139.602	17.533		45,4%			508	534	433	714	192	208	162	170	
XI-2004	389.360			482.342	323.984	140.643	17.715		45,4%			510	537	433	711	197	209	175	177	
XII-2004	389.523			486.088	325.738	142.462	17.888		45,5%			521	545	455	711	197	209	175	178	
I-2005	389.437			490.818	328.225	144.823	17.770		45,7%			522	542	431	703	202	218	175	181	
II-2005	389.866			496.660	330.398	147.901	18.361		45,9%			529	545	459	702	202	219	175	182	
III-2005	643.536	389.844	241.047	12.645	500.941	331.417	151.202	18.322	43,8%			530	548	460	706	202	220	175	182	
IV-2005	390.056			503.754	331.639	153.474	18.641		46,0%			526	547	452	684	202	219	175	182	
V-2005	390.289			503.097	330.827	153.625	18.645		45,9%			533	555	452	669	205	219	181	184	
VI-2005	388.912			507.429	335.000	154.202	18.227		46,3%			536	556	464	663	206	219	185	188	
VII-2005	387.558			512.083	341.650	153.700	16.733		46,9%			538	556	471	662	208	219	189	190	
VIII-2005	387.096			516.214	344.025	155.050	17.139		47,1%			543	561	472	671	208	219	189	190	

IX-2005	644.516	387.009	244.200	13.307	518.126	345.691	154.935	17.500	44,6%	47,2%	38,8%	56,5%	544	563	472	665	208	219	189	191
X-2005		387.275			520.553	346.294	156.335	17.924		47,2%			551	565	476	664	211	225	190	193
XI-2005		387.083			516.078	346.596	151.607	17.875		47,2%			552	569	474	665	213	225	194	195
XII-2005		386.592		13.196	508.039	347.478	142.331	18.230		47,3%		58%	565	582	490	661	218	225	206	202
I-2006		386.377			510.345	349.137	142.754	18.454		47,5%			570	592	483	662	222	230	209	204
II-2006		386.680			513.067	350.187	144.510	18.370		47,5%			560	579	489	663	222	231	209	206
III-2006	647.646	386.999	247.343	13.304	514.558	351.367	145.331	17.860	44,3%	47,6%	37,0%	56,5%	572	591	494	666	223	231	209	206
IV-2006		388.016			515.052	351.264	145.678	18.110		47,5%			577	596	508	672	222	230	209	206
V-2006		388.436			513.359	350.958	144.830	17.571		47,5%			581	599	516	670	223	231	210	207
VI-2006		389.457		13.753	511.371	352.193	142.252	16.926		47,5%	55,2%		584	599	524	677	227	238	210	209
VII-2006		389.849			516.005	356.579	141.932	17.494		47,8%			586	602	530	679	228	239	210	209
VIII-2006		390.076			516.643	357.478	141.586	17.579		47,8%			591	606	535	670	227	238	210	207
IX-2006	662.475	391.498	257.110	13.867	518.471	359.177	141.348	17.946	43,9%	47,8%	35,5%	56,4%	592	609	538	675	227	238	210	207
X-2006		392.116			519.227	360.049	141.404	17.774		47,9%			599	614	539	691	234	249	210	212
XI-2006		392.839			521.162	360.469	142.899	17.794		47,9%			601	619	537	671	234	249	211	212
XII-2006		392.865		14.118	524.839	362.368	144.106	18.365		48,0%		56,5%	613	632	550	685	239	257	211	216
I-2007		392.734			531.531	367.449	146.180	17.902		48,3%			614	634	531	667	245	265	212	223
II-2007		394.038			536.969	371.161	147.673	18.135		48,5%			617	632	560	672	245	266	212	222
III-2007	667.526	396.003	257.328	14.195	535.489	371.156	146.517	17.816	44,5%	48,4%	36,3%	55,7%	625	641	569	680	246	267	213	228
IV-2007		396.889			532.834	370.961	144.306	17.567		48,3%			635	651	577	678	255	279	215	234
V-2007		397.754			529.733	370.738	141.610	17.365		48,2%			643	663	576	670	257	279	221	238
VI-2007		401.254		14.553	531.035	373.519	140.189	17.327		48,2%		54,4%	641	657	584	676	262	285	226	243
VII-2007		407.885			525.175	370.410	138.285	16.480		47,6%			642	660	576	681	264	284	231	246
VIII-2007		408.343			522.690	369.886	136.520	16.284		47,5%			651	668	593	687	270	292	237	252
IX-2007	683.760	409.897	259.090	14.773	521.288	371.017	134.957	15.314	43,3%	47,5%	34,2%	50,9%	652	666	598	688	273	291	242	256
X-2007		413.669			519.615	371.342	133.815	14.458		47,3%			661	679	601	686	278	299	245	260
XI-2007		419.125			518.055	370.303	133.645	14.107		46,9%			672	695	607	694	280	299	250	263
XII-2007		423.440		15.123	515.650	367.570	134.207	13.873		46,5%		47,8%	681	697	628	734	283	299	255	258
I-2008		423.651			516.686	366.705	136.108	13.873		46,4%			677	710	584	696	306	330	267	287
II-2008		425.215			517.181	365.232	138.134	13.815		46,2%			716	713	724	706	306	331	266	287
III-2008	702.077	427.747	258.993	15.337	509.570	357.281	138.497	13.792	42,1%	45,5%	34,8%	47,3%	726	724	731	716	312	332	280	298
IV-2008		429.431			499.838	348.615	137.580	13.643		44,8%			739	735	751	730	309	331	273	293
V-2008		430.254			493.765	344.633	136.071	13.061		44,5%			753	752	758	740	325	340	300	308
VI-2008		433.170		15.866	489.528	341.221	135.524	12.763		44,1%			748	741	768	735	325	340	301	313

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Zavodi za statistiku FBiH i RS, entitetski Zavodi za zapošljavanje, Fond za PIO/MIO FBiH i RS

*prosječne neto penzije za BiH su izračunate na osnovu broja penzineru od strane DEP osoba

Tabela 6: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)

Period	Rezervni novac (M0)				Transakcijski novac (M1)			Kvazi novac (QM)				
	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Ostali dep. po vidjenju kod monetarnih vlasti	Rezervni novac	Gotovina izvan banaka	Depoziti po vidjenju u domaćoj valuti	M1-ukupno	Oročeni i štedni depoziti u domaćoj valuti	Depoziti po vidjenju u stranoj valuti	Oročeni i štedni depoziti u stranoj valuti	QM-ukupno	M2-ukupno
1	2	3	4	5=2+3+4	6	7	8=6+7	9	10	11	12=9+10+11	13=8+12
	u milionima KM											
K1 2003	1727,8	340,6	1,3	2069,8	1590,6	1280,9	2871,5	313,6	774,2	1015,4	2103,3	4974,8
K2 2003	1708,8	383,3	1,4	2093,5	1576,1	1414,3	2990,5	326,4	772,1	1036,5	2135,0	5125,4
K3 2003	1685,1	665,0	1,9	2352,1	1540,7	1486,2	3026,9	393,2	810,1	1046,7	2250,0	5276,9
K4 2003	1721,9	884,0	1,9	2607,7	1601,3	1512,1	3113,4	461,9	818,3	1102,5	2382,7	5496,1
K1 2004	1692,8	1134,5	2,6	2830,0	1537,0	1728,3	3265,3	518,2	819,6	1215,0	2552,8	5818,1
K2 2004	1732,3	1243,2	2,1	2977,8	1578,5	1815,0	3393,5	578,9	879,9	1292,2	2751,1	6144,6
K3 2004	1799,5	1375,8	1,7	3177,2	1632,4	1975,6	3608,0	536,3	969,4	1396,1	2901,9	6509,8
K4 2004	1817,4	1419,6	1,8	3239,0	1670,6	1864,9	3535,4	703,4	988,1	1604,6	3296,1	6831,6
K1 2005	1791,5	1336,6	1,9	3130,4	1626,7	1907,9	3534,7	716,4	1007,2	1680,2	3403,8	6938,5
K2 2005	1863,3	1383,4	2,3	3249,0	1690,5	2012,7	3703,2	721,2	1098,7	1754,2	3574,2	7277,3
K3 2005	1883,0	1667,8	2,8	3553,7	1707,8	2176,2	3883,9	770,8	1115,3	1908,5	3794,6	7678,6
K4 2005	1907,2	2059,9	2,7	3970,1	1729,0	2378,5	4107,5	818,0	1152,1	1998,0	3968,2	8075,7
K1 2006	1837,9	2220,6	2,7	4061,1	1656,4	2434,8	4091,3	854,9	1202,4	2161,7	4219,0	8310,3
K2 2006	1938,5	2243,2	4,9	4186,6	1746,7	2661,9	4408,6	912,4	1270,9	2207,4	4390,8	8799,3
K3 2006	2054,2	2698,1	8,4	4760,7	1864,7	2907,9	4772,6	987,4	1355,3	2425,2	4748,0	9520,6
K4 2006	2154,2	2887,3	10,5	5052,0	1978,3	3093,0	5071,3	1099,4	1358,5	2544,6	5002,4	10073,7
K1 2007	2107,6	3021,8	14,2	5143,6	1910,8	3389,6	5300,4	1173,2	1322,8	2704,2	5200,2	10500,6
K2 2007	2207,6	3269,1	8,5	5485,2	2002,6	3674,0	5676,6	1308,5	1385,3	2824,0	5517,8	11194,4
K3 2007	2302,9	3712,0	9,5	6024,4	2085,5	3858,5	5944,0	1366,2	1408,6	2975,0	5749,7	11693,7
K4 2007	2439,7	3777,1	12,2	6229,0	2185,3	3974,6	6159,9	1517,4	1459,3	3113,2	6089,9	12249,7
K1 2008	2310,7	3665,3	6,6	5982,6	2061,2	3944,7	6005,9	1602,8	1572,8	3220,7	6396,3	12402,1
K2 2008	2335,3	3697,0	4,5	6036,8	2075,6	3956,1	6031,7	1721,3	1608,8	3430,8	6760,9	12792,6
% promjena u odnosu na isti period prethodne godine												
K1 2003	-12,6%	-18,1%	-46,1%	-13,6%	-13,9%	20,0%	-1,5%	90,3%	-8,1%	2,5%	5,3%	1,2%
K2 2003	-10,3%	10,1%	-36,2%	-7,2%	-11,3%	21,3%	1,6%	58,2%	-2,0%	13,2%	11,8%	5,6%
K3 2003	-12,0%	97,1%	47,2%	4,4%	-12,9%	17,7%	-0,1%	61,7%	1,2%	11,5%	13,5%	5,3%
K4 2003	-7,9%	97,8%	-35,8%	12,5%	-7,7%	18,8%	3,5%	69,7%	0,2%	13,2%	15,5%	8,4%
K1 2004	-2,0%	233,0%	96,0%	36,7%	-3,4%	34,9%	13,7%	65,2%	5,9%	19,7%	21,4%	17,0%

K2 2004	1,4%	224,4%	52,9%	42,2%	0,1%	28,3%	13,5%	77,3%	14,0%	24,7%	28,9%	19,9%
K3 2004	6,8%	106,9%	-14,0%	35,1%	6,0%	32,9%	19,2%	36,4%	19,7%	33,4%	29,0%	23,4%
K4 2004	5,6%	60,6%	-5,4%	24,2%	4,3%	23,3%	13,6%	52,3%	20,7%	45,5%	38,3%	24,3%
K1 2005	5,8%	17,8%	-27,7%	10,6%	5,8%	10,4%	8,2%	38,2%	22,9%	38,3%	33,3%	19,3%
K2 2005	7,6%	11,3%	11,0%	9,1%	7,1%	10,9%	9,1%	24,6%	24,9%	35,7%	29,9%	18,4%
K3 2005	4,6%	21,2%	67,2%	11,8%	4,6%	10,2%	7,6%	43,7%	15,0%	36,7%	30,8%	18,0%
K4 2005	4,9%	45,1%	52,0%	22,6%	3,5%	27,5%	16,2%	16,3%	16,6%	24,5%	20,4%	18,2%
K1 2006	2,6%	66,1%	39,6%	29,7%	1,8%	27,6%	15,7%	19,3%	19,4%	28,7%	23,9%	19,8%
K2 2006	4,0%	62,1%	113,4%	28,9%	3,3%	32,3%	19,0%	26,5%	15,7%	25,8%	22,8%	20,9%
K3 2006	9,1%	61,8%	200,1%	34,0%	9,2%	33,6%	22,9%	28,1%	19,7%	27,1%	25,1%	24,0%
K4 2006	13,0%	40,2%	288,7%	27,2%	14,4%	30,0%	23,5%	34,4%	17,9%	27,4%	26,1%	24,7%
K1 2007	14,7%	36,1%	434,7%	26,7%	15,4%	39,2%	29,6%	37,2%	10,0%	25,1%	23,3%	26,4%
K2 2007	13,9%	45,7%	73,2%	31,0%	14,6%	38,0%	28,8%	43,4%	9,0%	27,9%	25,7%	27,2%
K3 2007	12,1%	37,6%	13,4%	26,5%	11,8%	32,7%	24,5%	38,4%	5,5%	22,7%	21,1%	22,8%
K4 2007	13,3%	30,8%	16,6%	23,3%	10,5%	28,5%	21,5%	38,0%	7,4%	22,3%	21,7%	21,6%
K1 2008	9,6%	21,3%	-53,4%	16,3%	7,9%	16,4%	13,3%	36,6%	18,9%	19,1%	23,0%	18,1%
K2 2008	5,8%	13,1%	-47,1%	10,1%	3,6%	7,7%	6,3%	31,5%	16,1%	21,5%	22,5%	14,3%

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 7: Indeks potrošačkih cijena (CPI)

Kod	00		01		02		03		04		05		06		
	OPĆI INDEKS		HRANA I BEZALKOHLNI NAPICI		ALKOHOL I DUHAN		ODJEĆA I OBUĆA		STANOVANJE, VODOOPSKRBA, ELEKTRIČNA ENERGIJA, PLIN I DRUGI ENERGENTI		NAMJEŠTAJ, KUĆANSKI UREĐAJ I REDOVITO ODRŽAVANJE KUĆE		ZDRAVSTVO		
Vrsta indeksa	2005=100	m/m	2005=100	m/m	2005=100	m/m	2005=100	m/m	2005=100	m/m	2005=100	m/m	2005=100	m/m	g/g
Ponder (%)	100,0		31,3		3,6		5,1		23,5		6,9		3,7		
I 2006	106,0	104,0	107,6	106,5	109,2	100,0	101,0	101,7	117,1	106,1	101,3	101,4	101,3	108,8	108,8
II 2006	106,4	100,4	108,6	100,9	109,0	100,0	100,9	99,9	117,4	100,2	101,4	100,1	101,4	109,0	109,0
III 2006	106,5	100,1	108,9	100,4	108,0	100,0	100,0	99,9	117,4	100,0	101,3	99,9	101,2	109,1	109,0
IV 2006	105,6	99,1	106,4	109,8	108,5	100,2	99,9	99,5	105,4	89,7	101,2	99,9	101,2	108,9	108,9
V 2006	106,5	100,9	107,3	111,2	109,8	100,3	100,1	99,3	105,6	100,2	101,2	100,0	101,3	108,9	108,8
VI 2006	106,3	99,8	106,9	110,4	109,3	100,0	99,8	99,2	106,1	100,5	101,1	99,9	101,3	108,9	108,8
VII 2006	105,7	99,4	106,2	108,2	108,3	100,0	100,0	99,9	106,6	100,4	101,1	100,0	101,0	109,0	109,0
VIII 2006	105,5	99,9	106,5	106,8	108,3	100,0	100,0	98,5	107,8	101,1	101,1	100,0	101,0	109,1	109,0
IX 2006	105,6	100,1	105,7	106,7	107,8	100,1	100,1	98,5	108,8	101,0	101,2	100,1	101,1	109,0	109,0
X 2006	106,3	100,7	104,9	106,6	107,6	100,0	99,8	98,4	121,1	111,3	101,2	100,0	101,2	109,0	99,9
XI 2006	106,4	100,0	104,6	106,8	107,0	100,0	100,0	98,0	121,5	100,3	101,2	100,0	101,3	108,9	109,4
XII 2006	106,6	100,2	104,6	107,5	106,4	100,1	100,1	97,8	121,4	99,9	101,1	99,9	101,1	109,2	109,6
I 2007	106,9	100,3	100,9	108,6	101,0	100,9	100,2	97,7	121,5	100,1	101,2	100,1	99,9	109,3	100,1
II 2007	107,2	100,3	100,7	109,5	100,9	100,2	99,9	97,6	121,5	99,9	101,1	99,9	99,7	109,2	99,9
III 2007	107,3	100,1	100,7	109,8	100,3	100,3	100,1	97,6	121,5	100,0	101,1	100,0	99,9	109,4	100,3
IV 2007	106,5	99,2	100,8	110,9	101,1	100,2	100,0	96,5	108,9	89,7	101,2	100,1	100,0	109,7	100,3
V 2007	106,7	100,2	100,2	110,9	99,9	100,3	100,1	96,2	109,2	100,2	101,5	100,3	100,3	110,2	100,4
VI 2007	106,3	99,6	100,0	109,4	98,7	100,4	100,1	95,6	109,0	99,8	101,5	100,0	100,4	110,4	100,3
VII 2007	106,0	99,7	100,3	108,5	99,2	100,4	100,0	95,4	109,1	100,1	101,5	100,0	100,4	110,5	100,0
VIII 2007	106,5	100,5	100,9	109,5	100,9	100,4	100,1	95,4	109,3	100,2	101,7	100,3	100,7	110,6	100,1
IX 2007	107,3	100,8	101,6	111,5	101,8	104,5	100,0	95,4	109,7	100,3	101,8	100,0	100,6	110,7	100,2
X 2007	109,5	102,1	103,0	113,9	102,0	106,8	100,6	95,4	122,2	111,5	101,9	100,2	100,8	101,5	99,8
XI 2007	110,7	101,1	104,1	115,7	101,7	108,4	100,6	95,4	122,8	100,4	102,2	100,2	101,0	110,5	100,0
XII 2007	111,9	101,1	104,9	118,3	102,2	110,0	100,0	95,8	124,2	101,2	102,4	100,2	101,3	110,4	99,9
I 2008	113,4	101,4	106,2	120,8	102,1	111,2	100,6	95,3	127,1	102,3	102,6	100,2	101,4	110,4	100,0
II 2008	113,8	100,4	106,2	122,1	101,1	111,4	100,8	95,3	127,2	100,1	102,7	100,1	101,6	110,4	100,0
III 2008	114,9	101,0	107,1	124,0	101,6	112,9	100,9	95,3	128,0	100,6	102,8	100,1	101,6	110,4	100,0
IV 2008	114,4	99,6	107,5	124,9	100,8	112,6	100,9	94,7	118,1	92,3	103,0	100,2	101,8	110,3	100,0
V 2008	115,4	100,9	108,2	126,0	100,9	113,7	100,9	94,4	118,5	100,3	103,0	100,0	101,5	110,6	100,4
VI 2008	116,5	100,9	109,6	126,7	100,5	115,8	101,5	94,1	119,2	100,6	103,5	100,4	102,0	110,9	100,2

Kod	07			08			09			10			11			12		
	PRIJEVOZ			VEZE			REKREACIJA I KULTURA			OBRAZOVANJE			RESTORANI I HOTELI			RAZLIČITE ROBE I USLUGE		
Opis koda	m/m	g/g	2005=100	m/m	g/g	2005=100	m/m	g/g	2005=100	m/m	g/g	2005=100	m/m	g/g	2005=100	m/m	g/g	
Ponder (%)	9.9	2.5	3.8	1.0	2.6	6.2												
I 2006	103,2	100,9	110,1	112,6	103,9	114,7	104,1	104,3	103,8	100,8	100,5	101,0	101,3	101,2	101,4	101,1	100,6	101,5
II 2006	103,4	100,2	110,2	112,8	100,2	115,0	104,4	100,3	103,9	101,0	100,1	101,2	102,4	101,1	102,5	101,3	100,2	101,6
III 2006	102,9	99,5	108,4	113,0	100,2	114,6	104,4	100,0	104,0	101,1	100,2	101,3	103,4	101,0	103,5	101,2	99,9	101,4
IV 2006	103,7	100,8	106,2	114,0	100,9	115,6	104,2	99,8	104,0	101,1	100,0	101,3	103,8	100,4	103,9	101,2	100,0	101,4
V 2006	106,5	102,7	109,3	114,8	100,8	116,5	104,1	99,9	104,1	101,0	99,9	101,2	103,9	100,1	104,1	101,3	100,1	101,5
VI 2006	106,9	100,4	107,8	113,6	98,9	115,4	104,1	100,0	104,2	101,0	100,0	101,2	103,9	100,0	103,8	101,4	100,0	101,5
VII 2006	107,6	100,6	105,7	113,6	100,0	115,6	104,1	100,0	104,3	101,1	100,0	101,2	104,1	100,2	104,0	101,4	100,0	101,4
VIII 2006	108,9	101,3	106,3	114,3	100,6	116,3	104,1	100,0	104,5	101,1	100,0	101,2	104,2	100,1	104,2	101,3	99,9	101,3
IX 2006	108,0	99,2	101,7	114,2	100,0	116,3	105,8	101,6	105,9	102,4	101,4	101,9	104,6	100,3	104,6	101,5	100,1	101,3
X 2006	104,2	96,4	98,0	114,2	100,0	116,3	105,9	100,1	106,1	103,8	101,4	103,5	104,9	100,3	104,8	101,5	100,1	101,1
XI 2006	103,7	99,5	99,6	113,7	99,5	105,0	106,0	100,0	106,2	104,0	100,2	103,7	104,9	100,0	104,8	101,5	99,9	101,0
XII 2006	103,7	100,0	101,4	113,6	99,9	104,8	106,0	100,1	106,3	104,0	100,0	103,7	105,0	100,1	104,9	101,5	100,1	101,1
I 2007	102,4	98,7	99,2	115,7	101,9	102,8	106,1	100,0	101,9	104,8	100,8	103,9	105,2	100,3	103,9	101,6	100,1	100,5
II 2007	102,2	99,7	98,8	115,7	100,0	102,6	106,2	100,2	101,8	105,4	100,5	104,4	105,4	100,1	102,9	101,6	100,0	100,3
III 2007	102,2	100,0	99,3	115,7	100,0	102,4	106,3	100,0	101,8	105,4	100,0	104,2	105,4	100,0	101,9	101,7	100,1	100,5
IV 2007	103,1	100,8	99,4	115,7	100,0	101,5	106,0	99,8	101,8	105,4	100,0	104,2	105,4	100,0	101,5	101,8	100,1	100,5
V 2007	104,7	101,6	98,4	115,7	100,0	100,7	105,9	99,9	101,7	105,4	100,0	104,3	105,5	100,1	101,5	101,8	100,1	100,5
VI 2007	105,3	100,5	98,5	116,6	100,9	102,7	105,8	99,9	101,6	105,4	100,0	104,3	106,2	100,6	102,2	101,9	100,1	100,6
VII 2007	105,3	100,0	97,9	116,6	100,0	102,7	105,8	100,0	101,7	105,4	100,0	104,3	106,1	100,0	102,0	102,0	100,1	100,6
VIII 2007	106,0	100,7	97,3	116,6	100,0	102,0	105,6	99,8	101,5	105,4	100,0	104,3	106,6	100,4	102,3	102,1	100,1	100,8
IX 2007	106,3	100,3	98,4	116,6	100,0	102,1	106,8	101,1	100,9	107,8	102,2	105,2	106,6	100,1	102,0	102,1	100,1	100,7
X 2007	107,0	100,7	102,7	116,6	100,0	102,1	106,8	100,1	100,9	108,1	100,3	104,1	108,2	101,5	103,2	102,2	100,1	100,7
XI 2007	109,8	102,6	105,8	116,5	100,0	102,5	106,9	100,0	100,9	109,1	100,9	104,9	110,0	101,7	104,9	102,2	100,0	100,8
XII 2007	110,7	100,9	106,8	116,5	99,9	102,5	107,1	100,3	101,0	109,1	100,0	104,9	110,4	100,4	105,2	102,5	100,2	100,9
I 2008	112,1	101,3	109,5	120,8	103,7	104,4	107,7	100,6	101,6	109,4	100,3	104,4	111,0	100,5	105,5	103,0	100,5	101,4
II 2008	111,8	99,7	109,5	120,7	100,0	104,3	107,7	100,0	101,4	109,5	100,0	103,9	111,1	100,1	105,4	103,2	100,2	101,5
III 2008	113,6	101,6	111,2	120,8	100,0	104,4	108,8	101,0	102,4	109,2	99,8	103,7	112,0	100,9	106,3	103,6	100,4	101,9
IV 2008	114,8	101,1	111,4	120,7	100,0	104,4	108,9	100,1	102,7	109,2	100,0	103,7	112,5	100,4	106,7	103,9	100,3	102,1
V 2008	119,0	103,6	113,6	120,7	100,0	104,4	108,8	100,0	102,7	109,2	100,0	103,7	112,9	100,4	107,0	104,4	100,4	102,5
VI 2008	123,7	104,0	117,4	120,7	100,0	103,5	111,0	102,0	104,9	109,2	100,0	103,7	113,7	100,7	107,0	104,5	100,1	102,5

Izvor: Agencija za statistiku BiH (BHAS)

Tabela 8: Rast i sektorska struktura kredita (kraj perioda)

Period	Potraživanja od svih sektora					
	Potraživanja od opće vlade	Potraživanja od preduzeća		Potraživanja od domaćinstava	Ostala potraživanja	Ukupni potraživanja
		Potraživanja od javnih preduzeća	Potraživanja od privatnih preduzeća			
1	2	3	4	5	6	7=2+..6
u milionima KM						
K1 2003	60,6	1,232,2	1,537,2	1,575,3	69,5	4,474,8
K2 2003	56,6	1,203,8	1,593,5	1,765,4	75,0	4,694,3
K3 2003	47,1	1,196,1	1,711,7	1,896,1	84,0	4,935,0
K4 2003	45,6	1,166,7	1,859,6	1,966,4	83,2	5,121,5
K1 2004	46,3	1,174,0	2,034,4	2,070,8	92,9	5,418,4
K2 2004	45,4	706,4	2,156,2	2,317,8	92,2	5,318,0
K3 2004	45,5	722,2	2,288,3	2,493,5	82,9	5,632,4
K4 2004	45,6	691,7	2,478,2	2,627,6	84,0	5,927,1
K1 2005	44,4	680,1	2,638,3	2,752,6	88,9	6,204,4
K2 2005	43,8	684,6	2,883,7	2,997,0	82,0	6,691,0
K3 2005	46,6	670,1	3,003,4	3,212,4	107,6	7,040,0
K4 2005	50,1	694,8	3,256,4	3,442,4	102,8	7,546,4
K1 2006	49,2	667,9	3,414,5	3,600,0	100,4	7,832,0
K2 2006	54,4	647,8	3,629,6	3,909,8	106,7	8,348,4
K3 2006	66,0	649,7	3,702,8	4,149,6	96,0	8,664,0
K4 2006	68,4	663,5	4,080,1	4,372,8	126,4	9,311,2
K1 2007	84,2	677,7	4,326,0	4,642,5	156,1	9,886,6
K2 2007	104,7	666	4599,5	5048,6	188,3	10607,1
K3 2007	114,4	658,4	4879,4	5389,7	196,2	11238,0
K4 2007	127,5	646,3	5288,1	5685,8	215,8	11963,6
K1 2008	134,9	628,5	5752,1	5997,6	236,2	12749,2
K2 2008	232,0	611,9	6251,3	6404,7	248,3	13748,2
% promjena u odnosu na isti period prethodne godine						
K1 2003	9,0%	-5,5%	22,2%	99,7%	13,1%	29,0%
K2 2003	1,4%	0,4%	17,9%	69,7%	44,9%	27,0%
K3 2003	-31,0%	-1,3%	21,8%	49,7%	42,5%	23,0%
K4 2003	-24,8%	-7,0%	28,9%	35,0%	23,7%	19,6%
K1 2004	-23,7%	-4,7%	32,3%	31,5%	33,7%	21,1%
K2 2004	-19,8%	-41,3%	35,3%	31,3%	22,9%	13,3%
K3 2004	-3,5%	-39,6%	33,7%	31,5%	-1,3%	14,1%
K4 2004	0,0%	-40,7%	33,3%	33,6%	0,9%	15,7%
K1 2005	-4,1%	-42,1%	29,7%	32,9%	-4,3%	14,5%
K2 2005	-3,5%	-3,1%	33,7%	29,3%	-11,1%	25,8%
K3 2005	2,4%	-7,2%	31,2%	28,8%	29,8%	25,0%
K4 2005	9,8%	0,4%	31,4%	31,0%	22,3%	27,3%
K1 2006	10,7%	-1,8%	29,6%	30,6%	12,9%	26,2%
K2 2006	24,2%	-5,4%	25,9%	30,5%	30,3%	24,8%
K3 2006	41,6%	-3,1%	23,3%	29,2%	-10,8%	23,1%
K4 2006	36,5%	-4,5%	25,3%	27,0%	23,0%	23,4%
K1 2007	71,4%	1,5%	26,7%	29,0%	55,5%	26,2%
K2 2007	92,4%	2,8%	26,7%	29,1%	76,4%	27,1%
K3 2007	73,4%	1,3%	31,8%	29,9%	104,4%	29,7%
K4 2007	86,5%	-2,6%	29,6%	30,0%	70,7%	28,5%
K1 2008	60,2%	-7,3%	33,0%	29,2%	51,2%	29,0%
K2 2008	121,6%	-8,1%	35,9%	26,9%	31,9%	29,6%

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 9: Rast i sektorska struktura depozita (kraj perioda)

Period	Depoziti svih sektora					
	Depoziti opće vlade	Depoziti preduzeća		Depoziti domaćinstava	Ostali depoziti	Ukupni depoziti
		Depoziti javnih preduzeća	Depoziti privatnih preduzeća			
1	2	3	4	5	6	7=2+...6
u milionima KM						
K1 2003	622,0	512,2	634,8	1682,0	304,5	3755,5
K2 2003	641,4	552,0	676,3	1740,4	313,7	3923,8
K3 2003	755,6	600,3	701,7	1800,5	329,9	4188,0
K4 2003	784,0	628,9	701,7	1925,9	325,5	4366,0
K1 2004	760,1	783,2	688,2	2067,2	322,2	4621,0
K2 2004	814,0	793,6	769,3	2208,3	352,3	4937,5
K3 2004	862,0	845,2	860,2	2333,5	350,2	5251,1
K4 2004	875,8	842,8	993,0	2489,1	377,9	5578,5
K1 2005	807,9	884,7	931,1	2657,8	387,2	5668,7
K2 2005	906,2	843,7	1002,4	2886,6	378,7	6017,5
K3 2005	1041,5	864,0	1123,9	3038,2	420,0	6487,6
K4 2005	1079,2	885,7	1273,6	3181,8	474,0	6894,4
K1 2006	1266,4	965,3	1160,2	3386,7	485,0	7263,6
K2 2006	1281,6	1122,1	1186,4	3620,6	473,7	7684,4
K3 2006	1483,6	1086,4	1502,7	3799,9	537,5	8410,1
K4 2006	1464,4	1139,3	1580,1	4101,5	575,8	8861,1
K1 2007	1596,9	1229,3	1551,5	4339,9	635,8	9353,4
K2 2007	2917,7	1272,2	1763,3	4606,6	629,7	11189,5
K3 2007	3052,2	1267,3	1833,2	4808,7	659,7	11621,1
K4 2007	3069,8	1278,0	1914,8	5164,0	710,2	12138,7
K1 2008	2866,2	1453,0	1788,1	5342,7	735,9	12186,0
K2 2008	2825,8	1504,9	1809,7	5562,0	798,4	12500,8
% promjena u odnosu na isti period prethodne godine						
K1 2003	18,7%	13,1%	-6,5%	14,6%	33,4%	12,0%
K2 2003	9,0%	25,4%	2,9%	15,5%	33,8%	14,5%
K3 2003	21,6%	39,4%	-5,9%	15,8%	16,4%	15,2%
K4 2003	26,6%	37,9%	-3,5%	18,8%	8,4%	17,2%
K1 2004	22,2%	52,9%	8,4%	22,9%	5,8%	23,0%
K2 2004	26,9%	43,8%	13,8%	26,9%	12,3%	25,8%
K3 2004	14,1%	40,8%	22,6%	29,6%	6,2%	25,4%
K4 2004	11,7%	34,0%	41,5%	29,2%	16,1%	27,8%
K1 2005	6,3%	13,0%	35,3%	28,6%	20,2%	22,7%
K2 2005	11,3%	6,3%	30,3%	30,7%	7,5%	21,9%
K3 2005	20,8%	2,2%	30,7%	30,2%	19,9%	23,5%
K4 2005	23,2%	5,1%	28,3%	27,8%	25,4%	23,6%
K1 2006	56,7%	9,1%	24,6%	27,4%	25,3%	28,1%
K2 2006	41,4%	33,0%	18,4%	25,4%	25,1%	27,7%
K3 2006	42,5%	25,7%	33,7%	25,1%	28,0%	29,6%
K4 2006	35,7%	28,6%	24,1%	28,9%	21,5%	28,5%
K1 2007	26,1%	27,3%	33,7%	28,1%	31,1%	28,8%
K2 2007	127,7%	13,4%	48,6%	27,2%	32,9%	45,6%
K3 2007	105,7%	16,7%	22,0%	26,5%	22,7%	38,2%
K4 2007	109,6%	12,2%	21,2%	25,9%	23,3%	37,0%
K1 2008	79,5%	18,2%	15,3%	23,1%	15,7%	30,3%
K2 2008	-3,1%	18,3%	2,6%	20,7%	26,8%	11,7%

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 10: Kamatne stope u BiH (prosjeak perioda)

	Kamatne stope na kratkoročne kredite		Kamatne stope na dugoročne kredite		Kamatne stope na depozite po viđenju		Kamatne stope na štedne i oročene depozite	
	Privatna preduzeća	Domaćinstva	Privatna preduzeća	Domaćinstva	Privatna preduzeća	Domaćinstva	Privatna preduzeća	Domaćinstva
K1 2003	11,40		10,65			1,27		4,19
K2 2003	11,04		9,98			1,15		4,28
K3 2003	10,51		9,26			1,04		4,19
K4 2003	10,52		9,00			1,01		3,45
K1 2004	10,54		9,36			1,29		3,64
K2 2004	10,33		8,85			0,85		3,50
K3 2004	10,15	10,28	8,77	10,99	0,58	0,85	2,84	3,79
K4 2004	10,10	10,28	8,79	10,92	0,56	0,80	3,07	3,96
K1 2005	9,95	10,60	8,50	10,59	0,55	0,77	3,06	3,81
K2 2005	9,85	10,37	8,23	10,45	0,49	0,70	3,51	3,49
K3 2005	9,56	9,93	8,14	10,39	0,44	0,69	3,32	3,37
K4 2005	9,08	9,48	7,73	10,09	0,44	0,61	3,48	3,59
K1 2006	8,44	9,97	8,01	10,04	0,37	0,54	3,61	3,71
K2 2006	8,20	9,62	8,07	9,75	0,38	0,50	3,68	3,65
K3 2006	7,77	9,23	8,16	9,49	0,37	0,41	4,02	3,86
K4 2006	7,65	9,48	7,75	9,48	0,36	0,49	3,94	3,56
K1 2007	7,47	9,41	7,70	9,94	0,36	0,41	3,68	3,50
K2 2007	7,14	9,39	6,54	9,45	0,36	0,39	3,46	3,48
K3 2007	7,08	9,32	7,04	10,19	0,35	0,36	3,67	3,54
K4 2007	7,00	10,37	7,83	10,08	0,32	0,35	3,37	3,70
K1 2008	6,91	9,55	7,69	9,37	0,31	0,38	3,22	3,38
K2 2008	6,83	9,50	6,93	9,52	0,31	0,35	3,08	3,51

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 11: Berze u BiH (kraj perioda)

Period	SASE- Sarajevo Stock Exchange			BLSE- Banja Luka Stock Exchange			Ukupno (SASE + BLSE)		
	Ukupan promet u KM	Obim trgovine	Broj transakcija	Ukupan promet u KM	Obim trgovine	Broj transakcija	Ukupan promet u KM	Obim trgovine	Broj transakcija
	1	2	3	4	5	6	7=1+4	8=2+5	9=3+6
Total (I-VI)-2002	3.396.506	796.806	656	1.650.799	1.457.347	613	5.047.305	2.254.153	1.269
Total (I-VI)-2003	32.030.358	12.907.671	22.806	18.349.900	293.332.172	10.244	50.380.258	306.239.843	33.050
Total (I-VI)-2004	60.550.122	17.132.731	21.839	37.486.048	138.396.604	23.367	98.036.170	155.529.335	45.206
Total (I-VI)-2005	222.420.003	33.610.280	70.477	87.343.293	312.339.730	93.393	309.763.296	345.950.010	163.870
Total (I-VI)-2006	179.116.733	18.905.003	30.853	125.246.963	261.288.228	79.542	304.363.696	280.193.231	110.395
Total (I-VI)-2007	992.912.989	50.541.798	113.054	431.393.410	464.299.860	128.244	1.424.306.399	514.841.658	241.298
Total (I-VI)-2008	150.448.163	7.804.331	22.444	155.921.597	126.786.157	19.575	306.369.760	134.590.488	42.019
	% promjena u odnosu na prethodnu godinu								
Total (I-VI)-2003	843,0%	1519,9%	3376,5%	1011,6%	20027,8%	1571,1%	898,2%	13485,6%	2504,4%
Total (I-VI)-2004	89,0%	32,7%	-4,2%	104,3%	-52,8%	128,1%	94,6%	-49,2%	36,8%
Total (I-VI)-2005	267,3%	96,2%	222,7%	133,0%	125,7%	299,7%	216,0%	122,4%	262,5%
Total (I-VI)-2006	-19,5%	-43,8%	-56,2%	43,4%	-16,3%	-14,8%	-1,7%	-19,0%	-32,6%
Total (I-VI)-2007	454,3%	167,3%	266,4%	244,4%	77,7%	61,2%	368,0%	83,7%	118,6%
Total (I-VI)-2008	-84,8%	-84,6%	-80,1%	-63,9%	-72,7%	-84,7%	-78,5%	-73,9%	-82,6%

Izvor: SASE i BLSE

Tabela 12: Uvoz i izvoz dobara klasi*kovani prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)

	Uvoz						Izvoz						
	2006 K1		2007 K1		2008 K1		2006 K1		2007 K1		2008 K1		
	u 000 KM	% učešće	u 000 KM	% učešće	u 000 KM	% učešće	u 000 KM	% učešće	u 000 KM	% učešće	u 000 KM	% učešće	
TOTAL	5.002.408	100,0%	6.443.193	100,0%	7.977.907	100,0%	2.417.059	100,0%	2.862.631	100%	3.349.467	100,0%	2008 K1/ 2007 K1 % promjena
01 ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORUJEKLA	101.846	2,2%	117.894	2,1%	161.522	2,0%	18.539	0,8%	22.573	1%	29.451	0,8%	30,5%
02 PROIZVODI BILJNOG PORUJEKLA	217.563	4,9%	285.546	4,1%	369.523	5,3%	13.985	0,5%	19.104	0%	24.436	0,7%	27,9%
03 MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PORUJEKLA I BILJNOG PORUJEKLA	38.589	0,8%	46.843	0,8%	59.035	0,8%	10.438	0,4%	17.303	1%	18.554	0,5%	7,2%
04 PREHRAMBENE PRERADIVINE	517.662	10,7%	572.080	10,1%	653.434	8,1%	62.945	2,7%	75.078	3%	96.229	2,8%	28,2%
05 PROIZVODI MINERALNOG PORUJEKLA	845.807	17,1%	924.429	16,5%	1.335.099	16,1%	272.455	11,1%	246.476	7%	358.401	10,8%	45,4%
06 PROIZVODI HEMLJSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH INDUSTRIJA	492.289	9,9%	614.081	9,3%	684.592	8,5%	201.903	9,1%	147.435	6%	210.742	6,6%	42,9%
07 PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	219.209	3,9%	309.380	4,7%	364.735	4,3%	42.860	1,6%	72.524	3%	68.800	2,0%	-5,1%
08 KOŽA I KRZNO	126.167	2,8%	125.083	2,1%	130.159	1,5%	46.815	1,8%	63.664	3%	68.485	2,1%	7,6%
09 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	50.338	1,0%	77.995	1,1%	96.318	1,1%	195.255	6,8%	266.634	9%	247.625	6,8%	-7,1%
10 CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	147.112	3,2%	170.565	2,8%	184.287	2,5%	43.697	2,0%	53.722	2%	68.298	2,0%	27,1%
11 TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	271.402	5,3%	321.786	5,3%	358.729	4,3%	107.956	4,9%	129.143	5%	167.795	5,5%	29,9%
12 OBUĆA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	88.688	2,0%	105.096	1,7%	118.389	1,7%	139.016	5,5%	177.102	6%	193.974	5,8%	9,5%
13 PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SLIČNIH MATERIJALA, KERAMIČKI PROIZVODI, STAKLO I STAKLENI PROIZVODI	118.586	1,9%	167.558	2,5%	181.639	2,1%	17.958	0,6%	35.610	1%	37.286	1,0%	4,7%
14 BISERI, PLEMENITI METALI I NJIHOVI PROIZVODI, DRAGO I POLUDRAGO KAMENJE	4.096	0,1%	5.608	0,1%	6.121	0,1%	365	0,0%	855	0%	692	0,0%	-19,0%
15 BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	488.554	8,6%	833.511	10,4%	1.027.301	12,8%	670.287	27,6%	862.999	31%	953.517	28,4%	10,5%
16 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI UREDAJI	754.829	16,0%	1.080.097	15,9%	1.317.805	17,3%	307.791	13,5%	367.471	12%	434.729	13,3%	18,3%
17 TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	369.971	6,8%	470.536	7,0%	660.325	8,2%	49.738	2,0%	48.567	2%	75.984	1,9%	56,4%
18 SATOVI, MAJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	53.660	1,0%	78.871	1,2%	102.699	1,2%	6.582	0,3%	8.194	0%	9.979	0,3%	21,8%
19 ORUŽJE I MUNICIJA; NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	1.968	0,0%	2.452	0,0%	3.260	0,0%	14.537	0,3%	18.664	1%	11.653	0,3%	-37,6%
20 RAZNI PROIZVODI	92.497	1,7%	132.467	2,1%	162.167	2,0%	192.672	8,4%	229.197	8%	272.523	8,3%	18,9%
21 UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI PREDMETI I ANTIKIVITETI	215	0,0%	814	0,0%	508	0,0%	752	0,0%	245	0%	8	0,0%	-96,7%
98 NERAZVRSTANO	1.360	0,0%	504	0,0%	259	0,0%	512	0,0%	69	0%	305	0,0%	338,8%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 13: Glavni trgovinski partneri

	1 p 2007			1 p 2008			deficit p1 2008			
	Uvoz	Učešće u ukupnom uvozu	Izvoz	Učešće u ukupnom izvozu	Uvoz	Učešće u ukupnom uvozu	Izvoz	Učešće u ukupnom izvozu	KM	rast g/g
Hrvatska	1.083.523	16,8%	551.880	19,3%	1.356.880	17,0%	568.501	17,0%	788.379	48%
Turska	351.661	5,5%	13.867	0,5%	511.769	6,4%	9.422	0,3%	502.347	49%
Njemačka	799.280	12,4%	385.575	13,5%	968.844	12,1%	470.691	14,1%	498.153	20%
Srbija	653.984	10,2%	334.445	11,7%	814.539	10,2%	451.428	13,5%	363.111	14%
Italija	602.552	9,4%	408.342	14,3%	686.182	8,6%	439.285	13,1%	246.897	27%
Mađarska	219.793	3,4%	110.813	3,9%	351.794	4,4%	112.815	3,4%	238.979	119%
Slovenija	417.756	6,5%	326.750	11,4%	455.572	5,7%	344.593	10,3%	110.979	22%
Austrija	253.095	3,9%	187.527	6,6%	283.932	3,6%	205.216	6,1%	78.716	20%
Ukupno glavni trg. partneri	4.381.644	68,0%	2.319.199	81,0%	5.429.512	68,1%	2.601.951	77,7%	2.827.561	37%
UKUPNO	6.443.192		2.862.630		7.977.907		3.349.467		4.628.440	29%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

